

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

הייתי חושב ש'יש פה ומדבר' – ה' ברא את הפה בשביל שנדבר. לא!
"יש פה ושותק". ה' ברא את הפה כדי שקודם כל נשתוק. גם בפורים,
הסימן הראשון שהשתיה היא כמו שצריך להיות הוא שעוד לפני
שאתה מתחיל להוציא שטויות מהפה – אתה שותק.

[מתוך השיעור "יש פה ושותק"]

ויקרא־זכור תשפ"ב

זיקרא זכור ה'תשפ"ב

04 "אשר קרן - בדרך" נקודה מעובדת

מחייבת עמלק - לא דרך, אלא מטרה

05 למחות את עמלק בנחת לימוד המאמר ד"ה "זכור את אשר עשה לך עמלק" תש"מ

הנסיין של עמלק להפריד בין המח ללב והדרך להתגבר עליו

16 "יש פה ושותק" תקון שאול בפורים

תקון חטא שאול וחטא פילגש בגבעה ואיך לשתות נכון בפורים

23 קרבנות בדצמ"מ קדושת לוי

ארבע מדרגות בעבודת הקרבנות

25 מלחמת עמלק

מלכות ישראל - תיקון המדינה ביעור הרע בעולם ע"י מלחמת עמלק

26 הסיפור החסידי

רבי שמואל שמעלקא קליין על דרכו בקדש של בעל 'צרוח החיים'

28 מענות ותשובות

תשובות הרב לשואלים יציאה מאוקראינה וברכה למסיבת סידור

29 פאזור ל'אָפּי'ס

עמלק - דע אַת האויב רזי יסביר לנו מהו הפלי החשוב ביותר למחייבת עמלק - חסידות

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובתוכם לקוראינו. לפניכם גליון נפלאות לפרשת ויקראזכור, הכנה סמוכה לפורים, מלא בכל טוב עם **שיעורים נפלאים מענייני דיומא** שיתנו לשבת זכור ולפורים שלכם **צורה אחרת.**

לחיים לחיים!

השבוע בגליון:

באמתחתנו שני **שיעורים פורימיים** משנים עברו על ענייני החג ושבת זכור. נפתח עם **שיעור חשוב ויסודי על מאמר של הרבי - ד"ה "זכור את אשר עשה לך עמלק" תש"מ** - שלימד הרב בפורים תש"פ [ומתפרסם כאן לראשונה], בו מתבארת מהותה של קליפת **עמלק** - **להפריד** בין הראש והגוף, **בין המח והלב** ולמנוע את השפעת המח על מדות הלב - נקודת התורפה בה היא פוגעת, כמו גם **הדרך להתמודד עם קליפה זו**. השיעור חותם בהתבוננות מחדשת על כך שמלחמת עמלק ומלחמות המשיח בכלל הינן **לא רק אמצעי, אלא מטרה בפני עצמן** [כפי שהורחב גם בנקודה המעובדת].

בשיעור השני, **שיעור מהתועדות ליל פורים אשתקד**, דיבר הרב על **תיקון חטא שאול** שחמל על אגג ועל חטאו של שבט בנימין **בפילגש בגבעה** ועל תיקונם בידי צאצאי שאול - מרדכי ואסתר. בשיעור גם פנינה חשובה לפורים - **איך להתבשם נכון**. אל תפספסו.

ההודעה לה חיותם...

אם ירצה ה' נזכה השנה לחזור למסורת הקבועה - **התועדות פורים** עם הרב בישיבת חב"ד ברמת אביב, רחוב טאגור 32, יום ד' **ליל פורים דפרדים בשעה 21:30.**

שבת שלום ומבורך ופורים שמח,

המערכת

רוצה להבין את השיעור טוב יותר?

שיעורי העמקה בנפלאות

חפשו ביוטיוב - **עלון נפלאות**

או בקול הלשון 03-6171111 - להקיש *7 ואז קוד 924350

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

אשר קרך – בדרך

אך לעתים ההופעה של עמלק עדינה ודקה יותר – הוא מותיר בנו חמימות וחיות, אך טוען שכרגע אנחנו עסוקים באמצעי וטרם הגענו למטרה. עיסוק באמצעי למטרה חשובה יכול להייות מתוך חיות וחמימות, באופן יחסי, אך הוא עדיין בבחינת אחר – האדם חושב על מה שיבוא אחר כך. בעצם, אם היה אפשר, עדיף לו להיות כבר שם במקום להתעכב כאן. כלומר, קיימת עדיין תחושת ההכרה, גם אם עדינה יותר. הדבר יתבטא באי־תשומת לב לפרטים – כי הרי אם מדובר באמצעי בלבד, נקודת־התוכן של הכל היא המטרה האחת שתבוא בסוף. פרטים מאפיינים את הפנים, בהן יש עינים, אזנים אף ופה, בעוד בעורף־באחור הכל אחיד. ברגע שמאבדים ענין בפרטים של המעשה בהווה, וחשים שברמה מסוימת העיסוק בהם הוא הכרח בלתי־רצוי, שוב יש מקום לעמלק שרוצה למלוך־להפריד בין הראש־המטרה לבין הגוף־היישום ולהטיל ספק בחשיבות ונחיצות 'הפרטים הקטנים' בהם אנו עוסקים. לכן, כדי להצליח להתגבר על עמלק, צריך 'לדלג' על נקודת התורפה של הדרך – צריך להתייחס למקום שלנו, כאן ועכשיו, כמטרה בפני עצמה. מחית עמלק היא לא אמצעי בדרך למקדש – היא מצוה נצחית שקובעת ברכה לעצמה. אדרבא, ככל שמעמיקים, מתוך חשק וענין, בפרטי עבודת ה' שלנו בהווה היא מתרחבת ומתפרטת עד אין סוף וכוללת בתוכה גם את כל השלבים העתידיים. קריאת "זכור" נקבעה דווקא לשבת, כדי שזכור שהיא לא אמצעי ודרך – כימות החול ביחס לשבת – ונעשה אותה מתוך עונג שבת ומנוחת הנפש, בלי לרוץ לשום מקום אחר.

למי שמחפש רק אור, אהבה וגילוי אלקות – מצות מחית עמלק לא תמיד 'באה בטוב'. אך אין ברירה – כנגד הרוע המוחלט והאכזרי של עמלק נדרשת מלחמה מוחלטת ואכזרית. ניתן לתפוס מלחמה זו כהכרח־בל־יגונה – שלב בדרך לגאולה האמתית והשלמה, בה יתקיים "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ" ו"בלע המות לנצח". זהו סדר שלש מצוות הציבור (שיתקיים אצל המשיח) – ראשית יש להעמיד מלך ראוי לעם ישראל, אז מוטל עליו למחות את עמלק ורק אחר כך לבנות את בית המקדש. נראה שמחית עמלק היא אמצעי בדרך ליעד – בנין בית המקדש. אכן, ההתייחסות למשהו כאמצעי בלבד, "דרך" אל היעד, היא גופא נקודת התורפה ש'מזמינה' את עמלק, עליו נאמר "אשר קרך בדרך".

ככלל, עמלק מקרר ומרפה את ידינו מעבודת ה' – הוא מטיל ספק (בגימטריא עמלק) במעשינו, נוטל מאתנו את החיות ומותיר אותנו עם תחושת הכרח מעיקה. בלשון החסידות, עמלק גורם לנו לעבור מבחינת "פנים" (המבטאת רצון וחשק, הסתכלות ישירה במאור פנים) לבחינת "אחור" (המבטאת כפיה ואי־רצון, כמי שמפנה את גבו לשונאו, גם אם הוא נאלץ לדבר איתו או להשפיע לו). אחרי שעמלק מעביר אותנו מהפנים אל העורף – קל לו למלוך אותנו!

שיעור

ד"ה "זכור את אשר עשה לך עמלק" תש"ח

למחות את עמלק בנחת

קיצור מהלך השיעור

בתוך ההתוועדות הארוכה של סעודת פורים (לפני שנתיים) הוקדש פרק ללימוד מאמר שלם של הרבי – מאמר קצר ומיוחד של פרשת "זכור", ההכנה ל**מחית עמלק בפורים**. בפרק א מוסבר שקליפת עמלק מנסה למלוק את האדם – **להפריד בין הראש והגוף**, בין המח והלב, ולמנוע מההבנה של המח **לפעול על הלב**. פרק ב מסביר שבכוחו של עמלק לפגוע רק כשהעבודה של האדם היא עוד **חיצונית**, אך כשהוא מגיע **לעבודה פנימית** אין לעמלק שום כח. בפרק מוסבר ההבדל בין **פנים ואחור**, בין עבודתו של ה'פנימי' לעבודתו של ה'חיצוני' – ה'חיצוני' נמצא כל הזמן **במתחים ודינים** וה'פנימי' עובד מתוך **מנוחה פנימית**. בפרק זה חידוש עיקרי, לפיו לא תמיד חיצוניות היא קרירות וריחוק – גם כשאדם מעונין במשהו, אך מתייחס אליו רק **כאמצעי**, הוא עדיין נמצא בחיצוניות, והדבר מתבטא ביחס כללי במקום תשומת לב **לכל הפרטים**. פרק ג מדבר על היחס בין העבודה היום, **מלחמת עמלק במודע** של הנפש, לבין העבודה בימות המשיח, כשנצליח לבער גם את **עמלק הלא־מודע**, אך מדגיש שהכל כבר כלול בעבודה שלנו בזמן הזה בכלל ובעבודת **התשובה לקראת הגאולה** בפרט. הפרק חותם בחידוש נאה, לפיו מלחמות המשיח – ובעיקר מלחמת עמלק – **אינן רק אמצעי**, דרך לבנין המקדש, אלא יש בהן **תכלית משמחת** בפני עצמן. זו הזדמנות־פז ללמוד מאמר שלם של הרבי מליובאוויטש עם **ביאור פנימי־נפשי** שעוד יותר מקרב אלינו את הדברים.

אדר תש"מ. זהו מאמר קצר ונחמד, אז פשוט נלמד אותו בפנים:

השאלות במאמר

המאמר פותח בשלש שאלות, שלשה ענינים שיש להבין:

א. עמלק המולק

נלמד מאמר של הרבי^א – ד"ה "זכור את אשר עשה לך עמלק" משבת תצוה־זכור י"ג

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. סעודת פורים (ח"ג) תש"פ – כפ"ח.

א נקודה מהמאמר הוזכרה בהתוועדות ליל פורים תש"פ.

ב־חֵי אלוּל לִפִּי הַקְּבֵלָה^ה, אֲבָל כֵּאֵן עֲמֶלֶק הוּא הַדְּעַת דְּקִלִּיפָה – הַשְּׂרֵשׁ לְכָל הַמְדוּת הָרַעוּת. פּוֹרִים הוּא מִלְחָמָה שֶׁל מִצַּח מוֹל מִצַּח, נַחִישוּת מוֹל נַחִישוּת, תְּקִיפוֹת הַדְּעַת מוֹל תְּקִיפוֹת הַדְּעַת – וְעֲמֶלֶק הוּא הַדְּעַת שֶׁל הַקְּלִיפָה.

עִם יִשְׂרָאֵל מִתְּמוּדָד עִם קְלִיפַת עֲמֶלֶק וְקִלִּיפַת מִצְרַיִם. בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹנָה, בְּתַחֲלַת הַיּוֹתָנוּ לְעַם, קוֹדֵם יִצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם, מִקְּלִיפַת מִצְרַיִם, וְרַק אַחֵר כֵּךְ, בְּדֶרֶךְ מִמִּצְרַיִם לְמַתָּן תּוֹרָה "וַיָּבֵא עֲמֶלֶק וַיִּלְחַם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרַפְיִדִים"^א ("בְּרַפְיִדִים" בְּגִימָטְרִיא פּוֹרִים) – רַפּוּ יִדְהֵם מִדְּבַרֵי תּוֹרָה^ב וְאִז עֲמֶלֶק קִפֵּץ לְאַמְבִּטֵי דוֹתַחַת, נִכוּוָה אֶךְ קָרַר אוֹתוֹנוּ^ג. אֲמַנֵם בְּכָל שָׁנָה הַסֹּדֵר הוּא הַפּוֹךְ, "וְנִהְפּוֹךְ הוּא"^ד – קוֹדֵם פּוֹרִים, מִלְחַמַת עֲמֶלֶק, וְאִז פֶּסַח, יִצְיָאֵת מִצְרַיִם (וַיֵּשׁ מִצְוָה "לְמַסְמֵךְ גְּאוּלָּה לְגְאוּלָּה"^ה, גְּאוּלַת פּוֹרִים לְגְאוּלַת פֶּסַח). לִפִּי סֹדֵר הַשָּׁנָה (מֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה) עֲמֶלֶק לִפְנֵי מִצְרַיִם וְלִפִּי הַסֹּדֵר שֶׁהִיָּה אִז מִצְרַיִם לִפְנֵי עֲמֶלֶק, כַּהֲדָגְשַׁת הַפְּסוּק "זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמֶלֶק בְּדֶרֶךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם" – קוֹדֵם "צִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם" וְאַחֵר כֵּךְ "בְּדֶרֶךְ" (אֶךְ מְבוֹאֵר בְּחִסְדוֹת^ו שֶׁבְּעֵצֶם כָּל הַדֶּרֶךְ, מִמִּצְרַיִם עַד מַתָּן תּוֹרָה, הִיא בְּגֹדֵר "בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם" – בְּכָל יוֹם וַיּוֹם שֶׁל סְפִירַת הָעוֹמֵר אֲנַחְנוּ יוֹצְאִים עוֹד שֶׁלֵב מִמִּצְרַיִם, יוֹצְאִים מֵעֲבֻדוֹת לְחִירוֹת, עַד שְׂזוֹכִים ל"חֲרוֹת עַל הַלְּחָת"^ז בְּמַתָּן תּוֹרָה, גִּילוּי שְׁעַר הַנוֹן, "תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם"^ח). סִימָן שֵׁשׁ קֶשֶׁר בֵּין שְׁתֵּי הַקְּלִיפּוֹת הָאֵלֶּה – מִצְרַיִם יוֹצֵא מֵה־מִּשְׁלֵם עֲמֶלֶק.

זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמֶלֶק בְּדֶרֶךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם, וְצִרִיךְ לְהִבִּין מָה שֶׁמְדִיִּיק שׁוֹזָה הִיָּה בְּדֶרֶךְ.

לְמָה חֲשׁוֹב לְצִיִּין שֶׁהַסִּיפּוֹר שֶׁל עֲמֶלֶק הִיָּה "בְּדֶרֶךְ"? הַדְּבַר מוֹדָגֵשׁ כֵּאֵן פְּעַמִּיִּים – "זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמֶלֶק בְּדֶרֶךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם. אֲשֶׁר קָרַךְ בְּדֶרֶךְ וְגו'^ט.

מִשְׁמַע שֶׁרַק כִּשְׂאֲנַחְנוּ בְּדֶרֶךְ יֵשׁ כַּח לְעֲמֶלֶק לְתַקּוֹף אוֹתוֹנוּ, לְקַרֵּר אוֹתוֹנוּ וְלִהְשָׁלִיךְ אֵת הַמִּילוֹת שֶׁלָּנוּ כְּלִפֵּי מַעֲלָה^י.

וְגַם צִרִיךְ לְהִבִּין מָהוּ עֵנִין הַזְּכִירָה, דֵּהִמְשִׁמְעוֹת הִיא דֵּהִזְכִּירָה הִיא תִּיקוֹן קְלִיפַת עֲמֶלֶק

מִשְׁמַע שֶׁבְּכֵךְ שְׂאֵנִי זָכוֹר כְּדַבְעִי – אֲנִי מִתְּקֵן אֵת קְלִיפַת עֲמֶלֶק.

וְגַם צִרִיךְ לְהִבִּין מָה שְׂאֲמָרוּ רַז"ל זָכוֹר בְּפָה לֹא תִשְׁכַּח בְּלֵב.

קְלִיפּוֹת עֲמֶלֶק וּמִצְרַיִם

כְּדֵי לְעַנּוֹת עַל הַשְּׂאֵלוֹת יֵשׁ לְהַתְּבוֹנֵן בְּמִלְחַמַת עֲמֶלֶק כְּפִי שֶׁהִיא גַם הַיּוֹם, בְּנֶפֶשׁ כָּל אֶחָד וְאֶחָת מִיִּשְׂרָאֵל:

וַיּוֹבֵן זֶה עַל פִּי הַיְדוּעַ [בְּפִירוֹשׁ הַכְּתוּב מִלְחָמָה לְה' (בְּעֲמֶלֶק מִדּוֹר דּוֹר), שֶׁמִּלְחָמָה זֹאת הִיא בְּכָל דּוֹר וְדוֹר בְּכָל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל. דֵּהִנָּה כְּתִיב רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמֶלֶק, גּוֹיִם הֵם הַז' אוֹמוֹת שֶׁהֵם ז' מְדוּת רַעוּת שֶׁהֵם הַלְּעוֹמֵת־זֶה דִּז' מְדוּת דְּקְדוּשָׁה, וְעֲמֶלֶק הוּא הָרֵאשִׁית וְהַסִּיבָה לִז' הַמְדוּת דְּלְעוֹמֵת־זֶה.

הַדְּעַת הִיא "מִפְתַּחַא דְּכִלְיָל שֵׁיט"^י – בְּלִי דַעַת אֵינִן מְדוּת. כֵּךְ גַם בְּקִלִּיפָה, בְּלִי הַדְּעַת אֵינִן מְדוּת רַעוּת. בְּמִלְכֵי הַתְּהוֹ, הַמֶּלֶךְ שֶׁכִּנְגַד הַדְּעַת הוּא הַמֶּלֶךְ הָרֵאשׁוֹן, בְּלַע בֵּן בְּעוֹר (שְׁמֶלֶךְ וּמַתָּן

ב דְּבָרִים כה, יז"ח.

ג תְּנַחֲמוּא כִי תִצְא י.

ד זֶה־ח"ב קַעֲז, א.

ה נִהַר שְׁלוֹם לִז' ע"ב.

ו רָאָה הַתּוֹעוּעוֹת לִיל פּוֹרִים תִּשְׁ"פ – פּוֹרְסֵם בְּגִלְיוֹן תִּצְוָה תִּשְׁפ"א.

ז שְׁמוֹת יז, ח.

ח מְכִילְתָא פְּרַשְׁת עֲמֶלֶק א; תְּנַחֲמוּא בְּשִׁלַח פֶּס"ה.

ט תְּנַחֲמוּא כִי תִצְא ט.

י אֶסְתֵּר ט, א.

יא מְגִילָה ו, ב.

יב ע"פ הַזֶּה־ר, רָאָה תו"מ ח"ח עמ' 193 וּש"נ. וּבְכ"מ.

יג שְׁמוֹת לְב, טז.

יד וַיִּקְרָא כג, טז.

עמלק כבר מולק לגמרי, חותך את הראש – כמו הגליוטינה בה הרגו את ושתי המלכה

המשכת המוחין.

הרס"ג אומר^{כד} שתכלית בריאת האדם בעולם היא כדי לתקן את מדותיו. עיקר עבודתנו הוא לתקן את ז המדות שכנגד ז עממי כנען, להכניע את המדות הרעות ועל ידי כך לקנות את המדות הטובות, להפוך את החשך לאור ואת המר למתוק ("אתהפכא חשוכא לנהורא וטעמין מרירו למיתקא"^{כה}). התיקון הוא על ידי המשכת מוחין – המשכת מוחין דאבא כדי להפוך את החשך לאור והמשכת מוחין דאמא כדי להפוך את המר למתוק, סוד המתקת הדינין בשרשם, באמא, בסוד "שמן [מוחין דאבא] וקטרת [מוחין דאמא] ישמח לב"^{כו}.

וענין עמלק מלשון ומלק את ראשו ממול ערפו [הפרדת הראש מהגוף] הוא מה שאינו מניח שתהיה התפשטות והמשכת המוחין במדות. האדם נברא כדי לתקן את המדות על ידי המשכת מוחין, אבל עמלק מונע זאת – לא נותן למוחין לרדת למדות. כאן רואים את הקשר בין עמלק למלך מצרים, פרעה. **פרעה** אותיות **הערף**^{כז}, ויש לו שלשה שרים בגרון – שר המשקים, שר האופים ושר הטבחים, כנגד קנה, ושט וורידים (בהתאמה)^{כח}. פרעה ושריו עומדים בערף ובגרון ומתאמצים למנוע את מעבר ההשפעה מהמוחין (הראש) למדות (הלב). עמלק כבר מולק לגמרי, חותך את הראש – כמו הגליוטינה בה הרגו את ושתי המלכה^{כט} ("ברור לו מיתה יפה"^ל) – ואילו פרעה פשוט יונק חיות על ידי השרים שלו. הוא לוקח לעצמו את החיות שיורדת מהמוחין למדות. כל הקושי הוא במצר

"אין מלך בלא עם"^{טו}, ר"ת **עמלק-מצרים** – בשביל לזכות למלכא משיחא צריך לתקן גם את עמלק וגם את מצרים. "אין כתר אלא למלך"^{טז}, וצירוף **עמלק-מצרים** עולה **כתר** (דלעומת-זה). בשרש היחס בין עמלק ומצרים, עמלק היינו פנימיות הכתר, מצרים היינו חיצוניות הכתר.

במוחין, עמלק הוא הדעת (ש'מחליפה' את פנימיות הכתר, כידוע בדא"ח^י), "ראשית גוים עמלק"^{יז}, שרש ז אומות. מי הוא מצרים? היינו במצרים בבחינת עיבור ברחם האם. מצרים היא "ערות הארץ"^{יח}, כנגד יסוד אמא בקדושה^{יט} (בו מאיר אור הגלגלתא, הכתר של חיצוניות הכתר, ודוק^כ). נולדנו, העם נולד, מתוך רחם האם. כלומר, מצרים היא קליפת הבינה ועמלק הוא קליפת הדעת (כאשר לשניהם שרש בכתר). אם כן, הקשר של **עמלק ומצרים**, "אין מלך בלא עם", הוא בסוד מאמר חז"ל "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"^{כא} – לפעמים קודם דעת ואחר כך בינה ולפעמים קודם בינה ואחר כך דעת, עמלק ואחר כך מצרים או מצרים ואחר כך עמלק^{כב}. ז עממי כנען הם שבע המדות הרעות, אבל "ראשית גוים עמלק" הוא המקור שלהם.

המניעה על תיקון המדות

והנה עיקר העבודה הוא בירור הז' מדות [שזהו ענין כיבוש ארץ ז' עממין, בירור והפיכת המדות דלעומת-זה למדות דקדושה], וזה נעשה על ידי

טו תניא שער היחוד והאמונה פ"ד.

טז תניא אגה"ק כ.

יז ראה תו"מ חל"ב עמ' 10; שם חל"ו עמ' 164 (ובמאמר שם). ובכ"מ.

יח במדבר כד, כ.

יט בראשית מב, ט וי"ב.

כ ראה דרושי פסח בשעה"כ ופע"ח.

כא ראה דרך מצותיך יח, ב.

כב אבות פ"ג מי"ז.

כג ראה שער האמונה (לאדה"א) פי"ד.

כד ראה אמונות ודעות מאמר עשירי אות ב. כתר שם טוב (קה"ת) אות כד.

כה זהר ח"ג רסז, א.

כו משלי כז, ט. שער הפסוקים משלי סימן כז.

כז ספר הליקוטים פרשת שמות.

כח לקו"ת ושער הפסוקים וישב. ובכ"מ.

כט ראה התוועדות ליל פורים תש"פ.

ל סנהדרין מה, א.

שמיעה-ריח-דבור שכנגד יִהְיֶה-הָ. הוא גם מזכיר את הביטוי "פנימיות המוחין", שבמושגים של קבלה פירושו הפנימיות של החכמה והבינה. האריז"ל מסביר כל דבר באמצעות רמזים של שמות הקדש, וכאן יש משהו מובהק^ל: "זכור" בגימטריא עב־קסא, השמות של החכמה (שם הוי' במילוי יודין – יוד הי ויו הי) ושל הבינה (שם אהיה במילוי יודין – אלף הי יוד הי). לעומת זאת, אם עושים את האחוריים של שני השמות האלה (כלומר, כתיבה שלהם בסדר עולה, אות אחרי אות, יוד יוד הי יוד הי ויו יוד הי ויו הי אלף אלף הי אלף הי יוד אלף הי יוד הי) הם עולים בגימטריא "תשכח". כמו שהרבי יסביה, זכרון ושכחה הם ממש פנים ואחור, הפנימיות והחיצוניות של המוחין.

כאשר העבודה היא בבחינת פנים, המדות מתעוררות ממילא מתוך ההתבוננות – אין לעמלק שום דרך להפריע. אבל העבודה תמיד מתחילה מאחור – לפני שמגיעים ל"פנים בפנים" במתן תורה העבודה של עם ישראל מתחילה מ"לכתך אחרי במדבר"^ל. הרבי מזכיר כאן פסוק מפרשת ראה שמתחיל "אחרי הוי' אלהיכם תלכו"^ל ומסיים "ובו תדבקון". זהו פסוק מהמורכבים בתורה, עם שש מדרגות בעבודת ה'ל^ל, שמתחיל מ"אחרי", בחינת אחוריים, ומגיע לדבקות, שהיא פנים בעצם. מכאן לומדים שהתחלת העבודה היא בחינת אחוריים, "אחרי הוי' אלהיכם תלכו", וכאשר העבודה היא עדיין בבחינת אחוריים עמלק יכול לפגוע – למנוע הגעה מ"אחרי הוי' אלהיכם תלכו" החיצוני ל"ובו תדבקון" הפנימי, ואפילו לא לאפשר את התעוררות המדות החיצוניות, להפריד לגמרי בין הראש והגוף:

הגרון, שייך למצרים^{לא} – הגרון הוא מצר ביחס לראש ולגוף. הראש קצת מתפשט והגוף מתפשט הרבה והגרון מצר צר באמצע.

ב. פנימיות וחיצוניות

פגיעת עמלק – בעבודה בבחינת אחור

כעת הרבי אומר ענין מאד עיקרי בדרושי החסידות על מלחמת עמלק. קודם נקרא את המהלך ואז נסביר קצת יותר: וענין זה דומלק את ראשו הוא [כמו שממשיך בכתוב] ממול ערפון, כשהעבודה היא בבחינת אחוריים.

הכח של עמלק להשתלט עליו הוא רק כשאדם נמצא במודעות של אחוריים, של עורף. צריך להבין מה הכוונה. תכלית יציאת מצרים היא "תעבדון את האלהים על ההר הזה"^{לב}, מתן תורה, ושם נאמר "פנים בפנים דבר הוי' עמכם"^{לג} – ממתן תורה העבודה היא בבחינת פנים, ואז עמלק לא יכול לפגוע:

דכאשר העבודה היא בבחי' פנים [פנים בפנים דיבר ה' עמכם] והוא ענין פנימיות המוחין [שנק' בשם פנים, כי פנים מורה על הפנימיות, כמו הפנים של האדם שבו הוא פנימיות החיות וכחות הנעלים ראי' שמיעה ריח ודיבור שהם כנגד ד' האותיות דשם הוי'], אזי המדות נמשכות ממילא אחרי המוחין.

הרבי מדבר כאן במונחים של חסידות ומדגיש שהמלה פנים היא מהמלה פנימיות – בפנים מתגלים כל הכוחות הפנימיים של האדם, ראייה

התחלת העבודה

היא בחינת אחוריים, "אחרי הוי' אלהיכם תלכו", וכאשר העבודה היא עדיין בבחינת אחוריים עמלק יכול לפגוע

לד זהר חדש (מרגליות) לא, ב.

לה שער היחודים פי"ז. ובכ"מ.

לו ירמיה ב, ב.

לז דברים יג, ה.

לח ראה מעין גנים ח"ה פרשת ראה ושעשועים יום יום פרשת ראה והנסמן בהם.

לא ראה תו"א וארא נד, ג ואילך.

לב שמות ג, יב.

לג דברים ה, ד.

ל'פנימי' האמתי אין מה לפחד מעמלק, מהספק. למה? כי העבודה שלו לא תלויה ועומדת על המעבר מהמח ללב דרך מצר הגרון

גרונ^{לט} – יש בו חר, חרון, דינים. האם אפשר להשפיע ללב בלי לעבוד דרך הגרון בכלל? לעקוף את הגרון? הוא אומר שנקודה זו גופא היא ההבדל בין 'פנימי' ל'חיצוני'. אצל מי שהמוחין שלו בבחינת אחוריים השפע שלהם חייב לעבור את מצר הגרון בדרך ללב, ולכן הוא פגיע לעמלק (וגם לפרעה, כנ"ל) – "ויבא עמלק" עולה גרון, שם

הוא בא ותוקף את ישראל. לעומת זאת, מי שבבחינת פנים, שהפנימיות מאירה אצלו בכל החושים שבפנים (ראיה-שמיעה-ריח-דבור שכנגד י-ה-ז-ה), הוא מלא אור – אצלו פנימיות הלב נמשכת ממילא אחרי המוחין, בלי המעבר דרך הגרון. לכן הוא נקרא חב"דניק – כי אצלו הכל נמשך בדרך ממילא על ידי החב"ד, הוא לא צריך לצאת מהראש למצר הגרון. כאילו שהשראת הלב עולה ומלבישה את הפנים, וככה הפנים משפיעות על הלב בלי לעבור את מצר הגרון, בלי להצטמצם – לא נמצא במצרים ולא פגיע על ידי עמלק. שוב, זו סוגיא מאד חשובה בחסידות, שאפשר להסביר בכמה צורות.

עבודה בדרך מנוחה

ניתן הסבר אחד: אפשר לומר של'פנימי' האמתי, שעובר את ה' בחב"ד באמת, אין 'דינים' בחיים, אין לו צמצומים, אין לו מצרים. ה'פנימי' הוא בבחינת "נחלה בלי מצרים"^מ, "נחלת יעקב אביך"^{מא} – יעקב הוא פנימי, אין דינים. מי שחווה כל הזמן דינים בעבודה שלו – סימן שהוא תפוס במצר הגרון. או ששרי פרעה יונקים ממנו את החיות, או שעמלק רוצה לחתוך לו את הראש, להפריד את הראש מהגוף. לכן הוא

לט תהלים סט, ד.
מ שבת קיח, א.
מא ישעיה נח, יד.

משא"כ כשהעבודה היא בבחינת חיצוניות ואחוריים [אחרי הוי"ו אלקיכם תלכו], בחינת חיצוניות המוחין, שההמשכה משם להמדות בלב היא דרך מצר הגרון, הנה אז אפשר להיות מלחמת עמלק, שלא תהי' המשכת המוחין במדות. דתמורת זה שהעבודה דבחינת אחוריים צריכה להביא לבחינת הפנימיות, שמבחי' אחרי הוי"ו אלקיכם תלכו

יבוא ויגיע עד לבחינת ובו תדבקון, הנה מלחמת עמלק היא אשר לא זו בלבד שלא יבוא מזה לבחינת הפנימיות, אלא שלא תהיה אצלו גם התעוררות המדות בבחינת חיצוניות.

זו, אם כן, התשובה לשאלה הראשונה – מדוע הפסוק מדגיש שמלחמת עמלק היתה "בדרך"? כי דווקא בדרך, לפני שזוכים להגיע לעבודה של "פנים בפנים", יש לעמלק כח להלחם בנו:

וזוהו מה שמלחמת עמלק היתה בדרך בצאתכם ממצרים, דמה שעמלק הי' יכול להלחם עם ישראל הוא לפי שהיו עדיין בדרך, היינו שלא הגיעו עדיין להעבודה דבחינת פנים.

'פנימי' ו'חיצוני'

נקודת ההסבר כאן נוגעת למושג היסודי של חסידות חב"ד, שכל ענינה הוא עבודת ה' בדרך פנימיות. ההגדרה לעובד ה' כראוי בחב"ד היא 'פנימי' והגנאי הגדול למי שעבודת ה' שלו אינה ראויה הוא 'חיצוני'. גם ה'חיצוני' עובד את ה', אבל עדיין בדרך אחוריים – הוא בדרך, לא הגיע ליעד, לתכל'ס. ל'פנימי' האמתי אין מה לפחד מעמלק, מהספק. למה? כי העבודה שלו לא תלויה ועומדת על המעבר מהמח ללב דרך מצר הגרון.

זו נקודה מאד חשובה. בדמיון הראשון שלי, אין אפשרות להשפיע ללב מהמח אם לא דרך הגרון. כל דבר שעובר דרך הגרון, כתוב "נחר

מונח בפני, ומה שמונח בפני ונוגע לפנימיותי איני שוכח. לעומת זאת, מה שנוגע רק בחיצוניות הוא לא במודעות של האדם, הוא מאחוריו, וממילא הוא יכול לשכוח אותו. כמובן, לכאן גם שייך הסוד שהזכרנו מהאריז"ל – ש"זכור" שייך לפנים של השמות **עב-קסא** ו"תשכח" לאחוריים שלהם.

אמצעי וחטרה

הרבי מוסיף כאן משהו חשוב – שבענין של החיצוניות, האחור, גם יש שתי בחינות. הראשונה היא קרירות כפשוטה, שמשוהו חיצוני לאדם ואין לו בו שום חמימות פנימית:

אם בבחינת חיצוניות וקרירות לגמרי, אשר קרף,

אבל החידוש כאן הוא ההסבר השני, שיש דבר שיש לאדם איזו חיות וחמימות בו והוא בכל זאת נקרא חיצוניות:

או אפילו בדבר שיש לו חיות בזה, אבל הדבר הוא רק ממוצע לאיזה ענין אחר, שגם זה נקרא בשם חיצוניות ואחוריים, בבחינת עורף.

ההסבר כאן של הרבי מתאים ליחס הכללי של הרבי למושג אמצעי – הרבי מדגיש, גם ביחס לתורה ועוד יותר ביחס לעם ישראל, שענינים חשובים באמת הם תכלית ולא אמצעי^ט. כל דבר שהוא אמצעי אצלך למשהו

אחר הוא חיצוני בשבילך, אחוריים, העורף שלך – אין שם את גילוי החושים הפנימיים:

דהנה ההפרש שבין פנים ועורף (כפשוטם) הוא שבעורף אין בו התחלקות אברים שעור אחד מכסה את כולו, מה שאין כן בפנים נראה ונגלה ציור התחלקות האברים והכחות שבהם, ראייה שמיעה ריח ודיבור.

עורף מתחיל באותיות **עור** – בעורף הכל מכוסה בעור אחד, בלי החלוקה הפנימית שמאפיינת את הפנים. איך זה קשור ליחס לדבר

מט לגבי התורה ראה שיחת יום ב' דחה"ש תש"מ ס"ו; לגבי ישראל ראה לקו"ש ח"ב הוספות עמ' 604; הכ"ד עמ' 163. ובכ"מ.

במלחמה נגד הקליפות.

ל'פנימי' אין מלחמה, הוא במנוחה, כמו שכתוב בשבת יששכר "וירא מנחה כי טוב"^{מב} – היות שיששכר קשור לתורה, פנימיות, הוא חי חיי מנוחה. יש שיחה מפורסמת של הרבי^{מג}, משבת שלפני מתן תורה, שכל ענין התורה הוא להגיע לחיים של מנוחת נפש. "לכולי עלמא בשבת נתנה תורה"^{מד} ו"כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים" (כנ"ל).

המנוחה של ה'פנימי', של החב"דניק האמת, מוזכרת גם בהקדמת ספר התניא. שם אומר אדמו"ר הזקן "כי בהן ימצא מרגוע לנפשו" – כל הענין הוא להרגע. הרגיעה האמתית היא בדיוק ההיפך מ"ראשית גוים עמלק", ראשי תבות **רגע**, שהוא "**רגע** באפו"^{מה}. אבל "מיניה וביה אבא לישדיה ביה נרגא"^{מו}, "פגע בו כיצא בו"^{מז} – כמו שכתוב בתניא^{מח} – אחרי שגומרים עם עמלק ה"רגע באפו" הופך להיות "מרגוע לנפשו" ואין לו יותר את המלחמה והמתח והלחץ של מצר הגרון, כי הוא כבר לא עובר דרך שם.

זכרון ושכחה – פנים ואחור

אחרי התשובה לשאלה הראשונה, ביחס להדגשת מלחמת עמלק "בדרך" דווקא, עונה הרבי לשאלה השניה – מדוע הזכירה היא התיקון לעמלק?

וזהו זכור את אשר עשה לך עמלק, שהתיקון לקליפת עמלק הוא ענין הזכירה, כי זכירה הוא ענין הפנימיות. וכמובן גם בפשוטות, דענין שנוגע לאדם בפנימיות, הוא זכור אותו תמיד. דשכחה שייך דווקא בדבר שאינו נוגע לו רק בחיצוניות, הזכרון שייך לפנים – כשאני זוכר משהו הוא

מב בראשית מט, טו.

מג ש"פ במדבר ערב חה"ש תנש"א ס"ב.

מד שבת פו, ב.

מה תהלים ל, ו.

מו תניא פרק לא, וראה סנהדרין לט, ב.

מז שבת קכא, ב.

מח פל"א.

כשמתייחסים למשהו כאמצעי בלבד, אפילו אם יש בו חיות וחמימות, הוא נוגע רק בכללות. אם אתה רוצה את הדבר בעצמו באמת נוגעים לך כל הפרטים שלו

מדגיש את פרטיות העבודה – ברגש (הלב) ובמעשה בפועל (הפה). ומכאן אפשר ללמוד ביחס לעבודה במוחין – היסוד של דרך חב"ד:

ועל דרך זה במוחין הנה ההתבוננות היא התבוננות פרטית דווקא (כמבואר בקונטרס העבודה), שעל ידי זה הוא בא לבחינת הפנימיות.

ההבחנה בין התבוננות כללית להתבוננות פרטית היא

יסוד עיקרי בחב"ד, חידוש של אדמו"ר הזקן ביחס לחסידות הכללית שלפניו^ג. התבוננות פרטית היא דוגמה מובהקת לכך שהאדם שקוע בענין עצמו, לא מתייחס להתבוננות רק כדרך להגיע ל"בכך", למסקנה, ומתוך כך להתעוררות של המדות. במקור שהרבי מזכיר כאן, ובעוד הרבה מקומות, מודגש כי בהתבוננות פרטית האדם שקוע בפנימיות של המוחין והמדות נמשכות אחרי ההתבוננות בדרך ממילא – בדיוק הנקודה שהוסברה לפני כן במאמר. דווקא על ידי התבוננות פרטית מגיעים בסוף מהאחוריים, "אחרי הוי' אלהים תלכו", אל הפנים-הפנימיות, "ובו תדבקו"^ג.

כל החלק האחרון, על היחס בין אמצעי ומטרה ועל זכירה כהתבוננות פרטית, הוא עיקר החידוש כאן במאמר – לא משהו שמופיע בדרך כלל במאמרי חסידות על "זכור".

ג. מ"תמחה" ל"מחה אמחה"

לפני שנקרא את הסיום נקדים בעל-פה: בחלק האחרון של המאמר הרבי מתייחס לעוד

גב מאמרי אדה"ז ענינים עמ' קלג (הובא בהקדמת שכינה ביניהם הערה יג).

גג ורמז: התבוננות פרטית עולה 1618, סוד חתך זהב (1.618), כמבואר בכ"ד, וכאן רומז לסוד "פסיק רישיה" דעמלק בנחת וחו' (סוד "בצלם אלהים" שמתחלק שוב ושוב – עד א"ס – ביפי וחו' של חתך זהב, כך צריך להתבונן בכל פרט ופרט איך הוא ממשיך להתחלק בחתך זהב).

כאמצעי לענין אחר?

וזוהו מה שדבר שהוא רק אמצעי וסיבה לענין אחר נקרא בשם אחוריים ועורף, דמכיון שהדבר מצד עצמו אינו נוגע לו ורק התוצאה שתבוא מזה, לכן נוגע בזה רק כללות הדבר ולא הפרטים שבו (מכיון שמכל הפרטים באה אותה התוצאה).

כשמתייחסים למשהו כאמצעי בלבד, אפילו אם יש בו חיות וחמימות, הוא נוגע רק

בכללות. אם אתה רוצה את הדבר בעצמו באמת נוגעים לך כל הפרטים שלו. אבל אם הוא רק אמצעי אתה לא באמת רוצה אותו, אתה מוכרח לעבור דרכו בדרך למשהו אחר – מה שאתה באמת רוצה הוא הפנים והדרך היא האחור. היחס למשהו שאתה מוכרח לעשות, ולא רוצה אותו בעצמו, הוא יחס של אחור – "כמאן דשדי בתר כתפוי"^ג. אז לא מענינים אותך כל הפרטים שבדרך אלא רק התוצאה-המטרה הכללית. אז אתה עדיין נמצא בבחינת אחוריים, נמצא בדרך למה שאתה רוצה באמת, בפנים, ובדרך עמלק יכול להתקיף. ומי שעושה הכל בשביל משהו אחר צריך לפחד מקליפת עמלק, "אשר קרך בדרך".

העצה – התבוננות פרטית

לאור הדברים האלה הרבי מתרץ את השאלה השלישית שלו במאמר – "צריך להבין" במאמר חז"ל "זכור" בפה, 'לא תשכח', בלב^ג: וזהו זכור בפה לא תשכח בלב, שהעבודה צריכה להיות בכחות פרטיים [גם פה וגם לב מדגישים כאן את פרטיות העבודה], בלב [הרגש] ובפה [מעשה בפועל, עקימת שפתיו הוי מעשה], הרבי מפרש כאן שגם היחס לפה וגם ללב

ג תניא פכ"ב.

נא מגילה יח, א.

"מדד דר". לשתי המדרגות האלה מתייחסות שתי המחיות, מלמטה ומלמעלה:

וזוהו מה שפעם כתיב תמחה את זכר עמלק ופעם כתיב אמחה את זכר עמלק, שבכח האדם הוא רק למחות את קליפת עמלק שכנגד גר"ג, מחה תמחה, משא"כ מחיית עמלק שכנגד ח"י היא מלמעלה, מחה אמחה.

את היחס בין "תמחה", ציווי עלינו, ל"אמחה", שה' עושה, מסבירים¹⁰ כמו שתי המדרגות שכתובות ביחס למילת הלב – מצוה עלינו מלמטה, "ומלתם את ערלת לבבכם"¹¹, והבטחה מצד ה', "ומל הוי' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך"¹². אדמו"ר הזקן מסביר בתניא¹³ ששתי המדרגות הן כמו מילה ופריעה, ה"תמחה" הוא כמו "ומלתם את ערלת לבבכם", חתיכת עור הערלה הגס, וה"אמחה" הוא הפריעה מלמעלה, הקליפה הדקה (העלם הרע, הלא-מודע) שצריך שה' ימול מלמעלה. כאן הוא מסביר אותו דבר, הנר"ג היינו המודע, בו האדם יכול בעצמו למחות את הרע, ואילו גילוי המקיפים (שדורש את מחית העלם-הרע שבנפש, הרע הלא-מודע), הוא כבר גילוי מלמעלה. ידוע¹⁴ שראשי התבות של שתי הבחינות יחד ("מל ולא פרע כאילו לא מל"¹⁵) – מחה-אמחה-תמחה – הם **אמת**.

המאמר כאן לא-מוגה, אז השאלה כמה אפשר לדייק, אבל נשים לב שכתוב כאן "מחה תמחה" (ולא כמו בפסוק, רק "תמחה"). בתוספת של צורת המקור "מחה", שמופיעה יחד עם ה"אמחה", גם ל"תמחה" יש רמז לכך שיש השראה מעבודת המקור, העבודה של חיה-יחידה, גם לעבודה של הנר"ג בעולם הזה, וממילא גם מה שיתגלה בימות המשיח

ענין עיקרי שמבואר בחסידות בנוגע למלחמת עמלק – היחס בין המצוה שלנו, "תמחה את זכר עמלק"¹⁶, להבטחה של ה' בפרשת בשלה, "מחה אמחה את זכר עמלק". אחרי שהרבי אמר "שהעבודה צריכה להיות בכחות פרטיים" הוא ממשיך ומסביר שהמלחמה היא בכל הכוחות בנפש האדם.

הרבי מתמקד בחלוקה של הנפש למודע (הכוחות הפנימיים, נפש-רוח-נשמה) ועל-מודע (המקיפים, חיה-יחידה). לכאורה, העבודה שלנו היא רק במודע, שם אנחנו יכולים לקיים "תמחה את זכר עמלק", ואילו בעל-מודע רק ה' יכול לקיים "אמחה את זכר עמלק". אבל, הרבי מדגיש שבעצם העבודה שלנו, כשהיא נעשית באופן מלא ומפורט, כוללת בתוכה גם זיקה לפעולה שמצד ה', לעבודה של המקיפים. כמו שנראה, גם את העבודה הפנימית-המודעת הרבי מחלק לשתי מדרגות, שהעליונה שבהן היא בעצם המעבר אל העל-מודע, ונוכל לראות ששתי המדרגות האלה בעצמן היו רמוזות בחידוש של הרבי כשהוא הוסיף את הענין של התבוננות פרטית על גבי ה"זכור" בפה, 'לא תשכח' בלב". כעת נקרא בפנים:

"מדד דר" – מקיפים ופנימיים

וזוהו גם כן מלחמה לה' בעמלק מדור דור, שמלחמת עמלק היא בכל הכחות שבנפש האדם, שנחלקות בכלל לשתי דרגות [מדור דור], גר"ג וח". חמשת השמות של הנשמה, נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה¹⁷ – מתחלקים בכללות לשתי מדרגות, נר"ג הם הכוחות הפנימיים שבנפש וח"י הכוחות המקיפים שבנפש. בסוד ה"צלם", הפנימיים הם ה-צ של הצלם והמקיפים הם ה-לם של הצלם. כמו שהרבי מיד יגיד, העבודה של העולם הזה, לפני ביאת המשיח, שייכת לנר"ג, אך הדור של מלך המשיח הוא חיה-יחידה, והיינו

10 ראה זהר ח"ב סו, ב (וראה גם **לב לדעת** מאמר "פרק בעבודת ה" ביאור ג, עמ' זך).

11 דברים י, טז.

12 דברים ל, ו.

13 תניא אגה"ק ד.

14 ראה עטרת צבי לזהר ח"ב סה, א; **לב לדעת** לעיל הערה נ. ובכ"מ.

15 שבת פ"ט מ"ו.

16 דברים כה, יט.

17 בראשית רבה יד, ט; דברים רבה ב, לו.

הרבי לא אומר בפירוש, אבל אפשר להסביר ששני סוגי העבודה האלה הם חלוקה פנימית בתוך הנר"נ. כמו שמחלקים את נרנח"י לפנימיים (נר"נ) ומקיפים (ח"י), יש גם חלוקה לנר"ר ונח"י שהם בסוד שרש ותוספת^ט – האדם נולד עם נפש־רוח ("נר הוי" נשמת אדם"^ט) ומהנשמה מתחילה התוספת, משהו שמעבר לעבודה הרגילה. הנשמה היא עדיין בכוחות הפנימיים, אבל היא תוספת לגבי הנר"ה. במושגים של הרבי קודם, נפש־רוח הן מעשה ולב, "זכור" בפה [מעשה] 'לא תשכח' בלב [רגש]", אבל הרבי מוסיף את ההתבוננות הפרטית שהיא כאן כנגד הנשמה. הנשמה היא כנגד בינה ("ונשמת שדי תבינים"^ט) ובינה היא תשובה ("ולבבו יבין ושב"^ט), לכן בהחלט אפשר להסביר שעבודת הנשמה היא עבודת התשובה, שלמעלה ממדידה והגבלה. גם להסביר שנפש־רוח הן עבודת הצדיקים מתאים מאד, כי נפש־רוח הן זה, "והנגלת לנו ולבנינו"^ט – מי שמקיים את כל השו"ע קלה כבחמורה, מאה אחוז בסדר, נמצא ב"מדי", במדידה־ההגבלה. לכן זה הן מדות הלב – עבודת ה' במדידה והגבלה, בחינת צדיק. אבל להגיע לנשמה, לבינה, "לבבו יבין ושב ורפא לו", זה כבר למעלה ממדידה והגבלה, למעלה מ"מדי".

המלה "מדי" מופיעה בתורה פעם אחת, בניקוד אחר, בפסוק שקוראים בתקופה הזו, בפרשת "ויקהל": "מרבית העם להביא מדי העבדה למלאכה"^ט. פסוק מובהק בו העם יוצא ממדידה והגבלה. לכאורה לא היה טוב, משה אסר זאת, העביר קול במחנה שיפסיקו – "ויכלא העם מהביא"^ט. נשמע שדווקא צריך

כלול ושייך כבר לעבודה כאן, כמו שהרבי מיד יסביר. כמובן, זה משפיע גם על הגימטריא: אם מוסיפים על **מחה-אמחה-תמחה** (560) עוד **מחה** (53) – **"מחה תמחה"** ועוד **"מחה-אמחה"** – מקבלים כבר **תריג**, שלמות מצוות התורה. רמז יפה להמשכה שכתובה פה – צירוף של העליה למקור גם ל"תמחה".

הכל בתוך עבודתנו

אם "מחה אמחה" היינו העבודה של ה' – למה כתוב בכלל בתורה? תורה לשון הוראה^ט, הוראות לנו – אם זה רק ה' לא צריך לכתוב בתורה. אם כתוב בתורה סימן שגם אנחנו צריכים לעשות. ככה מוסבר כאן:

אלא שאף על פי כן נאמר בתורה גם מחה אמחה, שזה מורה שגם ענין זה שייך לעבודת האדם, כי על ידי שלימות העבודה בבחינת נר"נ, אפילו בעבודה שבסדר והדרגה, ועל אחת כמה וכמה על ידי עבודת התשובה לדלג שור מתגלים גם הח".

אם אנחנו עובדים את העבודה שלנו בבחינת "תמחה", ה־צ דצלם, מקיימים "ועמך כלם צדיקים"^ט, העבודה של הפנימיים מקפיצה אותי מעל ה'חומה' המגבילה של הכוחות הפנימיים – "אדלג שור"^ט – אל המקיפים, החיה־יחידה, ולכן גם עליהם כתוב בתורה.

שרש ותוספת

הרבי מתייחס בכוחות הפנימיים לשני סוגי עבודה, ששניהם שייכים לנו – עבודת הצדיקים, שהיא בסדר והדרגה, ועבודת התשובה, שהיא בדילוג. בפורים מתמודדים גם עם קליפת מד', שהיא עבודת ה' במדידה והגבלה^ט. בתשובה צריך לצאת מהמדידה וההגבלה שיש בעבודת הצדיקים.

טב זהר ח"ג נג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש 'ירה'.

טג ישעיה ס, כא.

טד שמואל"ב כב, ל; תהלים יח, ל.

טה כפי שדובר בארוכה בהתוועדות ליל פורים.

טו ראה **חסדי דוד הנאמנים** ח"ח עמ' 84, ובכ"מ.

טז משלי כ, כז.

טח איוב לב, ח.

טט ישעיה ו, י.

ע דברים כט, כח.

עא שמות לו, ה.

עב שם פסוק ו.

דמחיית עמלק שכנגד נר"נ, פועלים גם ענין מחה אמחה דקליפת עמלק שכנגד ח"י, ובפרט על ידי העבודה שבזמן הגלות, ועל אחת כמה וכמה בעקבתא דמשיחא שענינה הוא עבודת התשובה למעלה ממדידה והגבלה, שעבודה זו שייכת בעיקר לענין הגאולה, דמשיח אתא לאתבא צדיקא בתשובתא וישראל עתידין לעשות תשובה ומיד הן נגאלין, שיעמוד מלך מבית דוד כו' וילחם מלחמות ה' (כולל גם מלחמת עמלק, ואדרבה בעיקר קאי זה על מלחמת עמלק), וינצח ויבנה מקדש במקומו [דג' דברים אלו הם על דרך מאמר רז"ל ג' מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה], בקרוב ממש ובעגלא דידן.

הרבי מדגיש בסוף שהשלב שכתובים אצל המשיח הם בעצם הקיום של שלש מצוות הצבור^{טז}. החידוש כאן במאמר הוא שלמלחמת עמלק צריך "זכור", פנימיות, והכוונה היא שהענין הוא תכל'ס ולא רק אמצעי. זהו חידוש, כי הייתי חושב שכל המלחמות – כולל המלחמות שמלך המשיח נלחם ומנצח – הן רק אמצעי לבית המקדש. אבל מתברר שגם המצוה של "תמחה את זכר עמלק" היא תכלית (פנים, "זכור") ולא אמצעי (אחור, "תשכח"). במושגים שאמרנו קודם, גם את מלחמת עמלק צריך לעשות במנוחה, באוירה של שבת. ככה באמת כתוב – "והיה בהניח הוי' אלהיך לך מכל איביך מסביב תמחה את זכר עמלק"^{טז}. יש מלחמות שהן רק אמצעי להפטר מאויבים, להגיע למנוחה, אבל מלחמת עמלק היא תכלית בפני עצמה. לכן יש את ה'חקירה' אצל הלמדנים, הצעה שכמו שצריך לשמור את האביון בשביל המתנות לאביונים בפורים, גם צריך לשמור איזה עמלק בשביל לקיים בו "תמחה"...

שוב, הנקודה היא שיש במלחמת עמלק

להיות במדידה והגבלה. אבל בעל אור החיים שם מסביר שההגבלה היתה רק על "מדי העבדה למלאכה", על מי שהביא דברים גמורים למשכן ולכלים, "למלאכה", אבל לנדבת כסף וזהב סתם לא היתה הגבלה. אדרבא, תביאו כמה שיותר עד בלי די – הכל יכנס לאוצר בית ה'. זה מוסר השכל מתאים כאן – יש עבודה שהיא דווקא במדידה והגבלה, עבודת הצדיקים, אבל עבודת התשובה היא למעלה ממדידה והגבלה. עיקר התשובה הוא להביא הרבה כסף, בלי מדידה והגבלה. ככה כתוב בתניא^{טז}, שאצל צדיק חל הכלל "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש"^{טז}, אבל בעל תשובה יכול וצריך לתת בלי גבול. זהו סוד התוספת ביחס לשרש, ו"תוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר"^{טז}. כמו שהקדמנו, אפשר להגיד שהתוספת של ה"מחה" על ה"תמחה" (ה"מחה תמחה" שהרבי מזכיר כאן, כמו שדייקנו) היא התוספת של התשובה על העבודה בסדר והדרגה.

מלחמות המשיח – לא רק אמצעי

הרבי מסיים את המאמר:

והנה עיקר ענין זה יהיה לעתיד לבוא בביאת המשיח כמו שכתוב מלחמה לה' בעמלק מדור דור ותרגם יונתן בן עוזיאל דרא דמלכא משיחא, התכלית של ה"מחה אמחה" היא בדור השני של "מד' דר", חותם־תכלית פרשת "ויבא עמלק", בדור של משיח. אבל הגילוי הזה בעצמו תלוי בעבודה שלנו בכלל, ובפרט בעבודת התשובה שלנו לקראת הגאולה, כמו שהרמב"ם פוסק^{טז} ש"סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין":

אלא שאף על פי כן תלוי זה [בכל הדברים דלעתיד לבוא] במעשינו ועבודתינו בשית אלפי שני, ובפרט במשך זמן הגלות. כי על ידי העבודה

עג אגה"ק י.

עד כתובות נ, א.

עה בראשית רבה סא, א.

עו הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

עז סנהדרין כ, ב; רמב"ם הלכות מלכים פ"א בתחילתו. וראה מלכות ישראל ח"א ש"א.

עח דברים כה, יט.

שהוא פנים הוא מנוחה והוא כ"ף. גם במלחמה הזו, אם היא עבודת פנימית, יש ממד של רוגע, של מנוחה – כבר בעצם המלחמה (שאינה בגדר מלחמה ככל המלחמות שבעולם אלא גדר אחר, מצוה שבה העיקר "שמחה של מצוה", שמחת פורים) – ושל כ"ף ותענוג.

שזוכה למחות את זכר עמלק בכ"ף. לחיים לחיים.

משהו תכליתי, משהו נצחי – נצח לשון נצחון וגם לשון נצחיות (והיינו שחתימת פרשת מלחמת עמלק היא "מלחמה להוי' בעמלק מדר דר", המלחמה היא "להוי" שהוא "נצח ישראל"^ט, "אני הוי' לא שנית"^פ). כל דבר

עט שמאל"א טו, כט.
פ מלאכי ג, ו.

הַלּוּמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לְדָרֶךְ

- ◆ "אין מלך בלא עם" – כדי להגיע למלך המשיח צריך להתגבר על קליפות עמלק מצרים (לפעמים מצרים קודם לעמלק ולפעמים עמלק קודם למצרים).
- ◆ קליפות מצרים ועמלק מפריעות ומונעות את המעבר מהמוחין אל המדות.
- ◆ עמלק מסוגל לפגוע דווקא בעורף – כשהעבודה היא בבחינת אחרון, "בדרך".
- ◆ העבודה תמיד מתחילה באחרון – "לכתך אחרי במדבר" קודם ל"פנים בפנים דבר הוי' עמכם", "אחרי הוי' אלהיכם תלכו" קודם ל"ובו תדבקו".
- ◆ בדרך מהחיצוניות לפנימיות עמלק מנסה לפגוע – ולמנוע גם את העבודה החיצונית עצמה.
- ◆ ה'פנימי' הוא חב"דניק – הכל קורה אצלו בחב"ד, המדות עצמן עולות למוחין.
- ◆ עבודה בחיצוניות היא מתוך תחושת 'דינים' ועבודה בפנימיות היא מתוך מנוחה.
- ◆ תכלית מתן תורה היא עבודה במנוחת הנפש.
- ◆ התיקון ל"דאשית גוים עמלק" הוא "כי בהן ימצא מדגוע לנפשו".
- ◆ זכרון הוא פנים ושכחה היא אחרון.
- ◆ תכלית היא פנים ואמצעי הוא אחרון.
- ◆ כשרוצים משהו כאמצעי מתייחסים אליו רק בדרך כללות אך כשרוצים משהו כתכלית יש תשומת לב לכל הפרטים.
- ◆ "זכור" היינו עבודה פנימית בכל הפרטים – במעשה, בדגש ובהתבוננות פרטית.
- ◆ "תמחה" היינו מחית עמלק בנר"נ (פנימיים) ו"מחה אמחה" היינו מחית עמלק בח"י (מקיפים).
- ◆ העבודה הפנימית ("תמחה") מקבלת השראה מהמקור המקיף ("מחה").
- ◆ השרש (נ"ר) הוא עבודת הצדיקים שבסדר והדרגה והתוספת (נשמה) היא עבודת התשובה שלמעלה ממדידה והגבלה.
- ◆ כל המדרגות תלויות בנו – על ידי עבודתנו בזמן הזה (עבודת הנר"נ) פועלים גם את עבודת ימות המשיח (עבודת חיה-יחידה).
- ◆ מלחמות המשיח אינן רק אמצעי – הן תכלית משמחת ומענגת בפני עצמה.

שיעור

תיקון שאול בפורים

”יש פה ושותק”

קיצור מהלך השיעור

אחד הנושאים בהתוועדות ליל פורים אשתקד – שנערכה דרך הטלפון – היה **תיקון שבט בנימין** ושאל המלך בחג הפורים. הדברים נאמרו באותיות קצרות, ב'דילוגים פורימיים' בין כמה נושאים, אך יש בהם 'בשר' להתבוננות עמוקה וגם **הדרכה לשתייה** של פורים. **פרק א** עוסק בפשט של פורים **כתיקון חטא שאול**, שלא הרג את אגג, על ידי מלחמת צאצאיו מרדכי ואסתר בהמן האגגי, וגם רומז ל**תיקון חטא פילגש בגבעה** בפורים. **פרק ב** מרחיב בקשר של **שבט בנימין וצאצאיו**, המפורטים בדברי הימים, **לחדש אדר ולחג הפורים**, תוך התרכזות בסוד **אבן ה"ישפה"** – סוד "יש פה ושותק" המופיע שוב ושוב ביחוס שבט בנימין ומלמד כיצד יש להתבסס בחג הפורים.

סדר הדורות, פורים קודם לחנוכה, לכן, בפשט, פורים הוא הנצח.

הפסוק הכי מובהק של הנצח הוא "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"¹. זהו הפסוק שאמר שמואל הרמתי כאשר שסף את אגג מלך עמלק² – מאורע שהוא קדם-מלחמת-עמלק של מרדכי ואסתר בפורים, שייך בפירושו למחית עמלק בפורים. לכן גם קוראים את הסיפור הזה בהפטרה של שבת זכור, כהכנה למחית עמלק בפורים.

ד שמואל"א טו, כט.

ה שסף ר"ת שבועות סוכות פסח (לקו"מ ל) – מכח שלש רגלים, שכנגד חג"ת, מגיעים לנצח, פורים.

א. תיקון שאול בפורים מחית עמלק על ידי "משיח הוי"

במעגל השנה יש שני חגים דרבנן, פורים וחנוכה, המכוונים כנגד הספירות נצח והוד ש"לבר מגופא"^א (לעומת שלשת החגים מן התורה, שלש רגלים, שכנגד הספירות חסד-גבורה-תפארת^ב). השאלה איזה חג כנגד נצח ואיזה כנגד הוד היא סוגיה שלמה בכתבי האריז"ל^ג, אבל בפשט, לפי

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. התוועדות ליל פורים תשפ"א (ח"ג) – התוועדות מקוונת.

א זהר ח"ב קי, ב; רכז, א.

ב זהר ח"ג רנז, ב.

ג ראה פע"ח שער ר"ח חנוכה ופורים פ"ו.

לו ומכך יצא בסופו של דבר המן הרשע, לכן הוא נקרא המן האגגי, צורר כל היהודים. זהו התיקון שעושה מרדכי, "איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני"¹. מיהו קיש? חז"ל אומרים שהוא אבא של שאול². על "איש ימיני" דורשים חז"ל "מה שלם לי ימיני, דלא קטליה שאול לאגג דאתיליד מיניה המן דמצער לישראל"³.

גם בסוף, כשאסתר גלתה את הזהות האמתית שלה לאחשורוש, מה היא אמרה? שהיא בת מלכים – בת של שאול המלך. כתוב שם "ויאמר המלך אחשורוש ויאמר לאסתר המלכה"⁴ – למה פעמיים "ויאמר"? חז"ל מסבירים⁵ שכל זמן שאחשורוש לא ידע את היחוס שלה למלכות הוא דבר איתה דרך מתורגמן, כך היה המנהג, אבל ברגע שידע שאסתר האהובה היא לא רק אהובה אלא בת מלכים הוא כבר דבר איתה ישירות. בת של איזה מלך? שאול המלך. רואים שהחג הזה הוא תיקון של שאול המלך, תיקון שתכליתו משיח בן דוד, "משיח הוי"⁶.

תיקון פילגש בגבעה

בעצם, התיקון של "איש ימיני", תיקון לחטא שאול המלך שבא משבט בנימין, הולך עוד יותר אחורה, לתקן חטא קדום יותר של שבט בנימין – חטא פילגש בגבעה, שבגללו שבט בנימין כמעט נכחד⁷. איני יודע כמה כח יהיה לנו כעת להאריך, אבל נאמר בקצרה.

אשתו של שאול עצמו, אחינעם, היא מאותן בנות שבסוף הסיפור יצאו למחול בשילה וכל הבחורים הרווקים חטפו אשה. כתוב⁸ ששאול היה ביישן, צנוע, ולא היתה לו החוצפה, לא היה

הפשט מתייחס לכך ששאול המלך חמל על אגג, לא קיים את דבר ה', מצות "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח"⁹ לגמרי, שנאת עמלק לחלוטין, ללא חמלה – לכן הוא הפסיד את המלוכה וה' העביר אותה לדוד המלך. דוד המלך מקבל משאול את המלכות כי שאול לא קיים נכון את מצות מחית עמלק. כלומר, כל מלכות בית דוד היא בעצם כדי לתקן את שאול בחטא הזה שלו, חטא החמלה על אגג מלך עמלק (כאשר דווקא שאול היה צריך להרוג את אגג מלך עמלק – חושבנא דדין כחושבנא דדין!). דוד בגלגול הראשון, כפי שהוא מופיע בתנ"ך, לא נלחם בעמלק ולא קיים את מחית עמלק. מי כן יקיים? מלך המשיח, משיח בן דוד שגם נקרא דוד, "הוא דוד בעצמו"¹⁰, הוא יקיים זאת בתכלית ויתקן את חטא שאול. דוד כל הזמן הקפיד לכנות את שאול המלך "משיח הוי"¹¹ – יש משהו בשאול שהוא משיח, ומי שמכיר זאת יותר מכולם הוא דווקא דוד, שקבל ממנו את המלוכה. לא רק שדוד לא מקנא בו, לא רודף אותו חזרה, אלא הוא גם אומר שאסור לפגוע בו – היתה לו הזדמנות והוא לא פגע במשיח ה', שאול, המלך הראשון שנמשח על ידי שמואל הרמתי. מחית עמלק היא תפקיד ששייך ל"משיח הוי"¹².

תיקון שאול בפורים

אם כן, כל החג הזה בעצם קשור לתיקון שאול¹³. קודם כל נשים לב שפורים ע"ה בגימטריא שאול. גם בפשט, פורים נובע מהמחדל של שאול במלחמת עמלק: חז"ל מסבירים שבאותו לילה, שכבר היה צריך לחסל אותו, להרוג אותו, אגג בא על שפחתו¹⁴/פלגשו¹⁵ אשתו¹⁶. היא הרתה

1 דברים כה, יט.

2 פיוט "אומץ ישעך" להושענא רבה.

3 שמואל א, כד, ו; כו, ט"א ט"ד; כג, שמואל ב, א, י"ד ט"ז.

4 וראה בהשלמות להתוועדות שושן פורים תשע"ו.

5 פרפראות לחכמה עה"ת, בחידושו על מגילה.

6 פיוט הקליר לשבת זכור; שער הפסוקים תהלים צא.

7 פירוש ר' יוסף אבן יחיאל על אסתר ג, ב.

8 צארי שלל הפטרת זכור ס"ב בשם הראשונים.

י ד אסתר ב, ה.

טו תרגום שני ומשאת משה (אלשיך) על אסתר.

טז מגילה יב, ב.

יז אסתר ז, ה.

יח מגילה טז, א.

יט ראה שופטים פרקים כ"א.

כ רש"י לשמואל א, כ. וראה עץ חיים סוף שער ח.

היא בסוד "שלם וחצי", שלמות מיוחדת. נאמר ב'אותיות קצרות' עוד קצת על סוד תיקון הפילגש בכלל: כל הסיפור של מלחמת עמלק, אצל שאול ובפורים וכו', חוזר לתיקון של אם עמלק (שהיתה גם אחותו^כ) "ותמנע היתה פילגש"^{כט} (ורמז נאה: במגלת אסתר מופיע המושג פילגש פעם אחת, "שעשגז... **שמר הפילגשים**"^ל, וממוצע כל תבה כאן הוא "ותמנע"). סך הכל יש בתנ"ך 37 (הבל-יחידה) פילגשים – החל מ"ופילגשו ושמה ראומה"^{לא} (הקליפה דאצילות, האומרת ראו את ה"מה" – הבטול שלי^{לב}), כולל הגר-קטורה פילגש אברהם^{לג}, בלהה, מאמהות עם ישראל שנקראת פילגש^{לד}, ורצפה בת איה שהיא פילגשו של שאול עצמו^{לה} – ואסתר המלכה מתקנת את כולן, כאשר היא מעלה את הפילגש (כאשר המלך לא חפץ בה) למלכה (כאשר המלך חפץ בה).

אסור להקפיד

שוב, כתוב "ותזנה עליו פלגשו". יש מחלוקת ידועה בחז"ל^{לו} מה היה שם, מה פירוש "ותזנה". כתוב^{לז} שחז"ל, שבאו להמתיק את ה"תזנה" שלה, הם בעצם גלגול של אביה. מה הם אומרים? או שמצא אצלה זבוב בתוך הקערה, בתוך התבשיל שלה, או שמצא נימא (או באותו מקום, או גם בתוך התבשיל). חז"ל אומרים ש"אלו ואלו דברי אלהים חיים"^{לט}, שהרי "אין ספק קמי קוב"ה"^{לט},

כח תנחומא וישב א.

כט בראשית לו, יב.

ל אסתר ב, יד.

לא בראשית כב, כד.

לב כש"ט (קה"ת) אותיות לא ושטו. ראה לקו"ת בהר מג, א ובנסמן שם.

לג דה"א א, לב (ובראשית כה, א). ראה בראשית רבה סד, א ובכ"ד.

לד בראשית לה, כב.

לה שמואל"ב ג, ז. ובכ"מ.

לו גיטין ו, ב.

לז גלגולי נשמות (לרמ"ע מפאנו) אות פ ס"ו.

לח עירובין ג, ב.

לט ע"פ ברכות ג, ב.

לו העוז, לחטוף שם בת בין הרוקדות. אז מה קרה? הבאשערט שלו, בת הזוג האמתית שלו, הכירה בו. יש לנו כלל גדול שבשידוכין צריך לסמוך על דעת הבת – היא מכירה יותר את השידוך האמתי^{כא}. איני יודע אם פעם אמרנו מה המקור של הווארט שלנו בתורה – המקור הוא שאול ואשתו. אחת הבנות שם ראתה את שאול ומיד נמשכה אליו, התאהבה בו, והוא לא עושה שום דבר – הבחור עומד שם ומתבייש. מה עושים? היא פשוט התחילה לרדוף אחריו – לקיים את ההבטחה של ימות המשיח, "נקבה תסובב גבר"^{כב}. אין לך דבר שלא רמוז באורייתא, אין לך דבר של ימות המשיח שלא רמוז בעולם הזה. בעולם הזה "דרכו של איש לחזר אחרי אשה"^{כג}, אבל בעולם הבא דרכה של אשה לחזר אחרי איש, "נקבה תסובב גבר".

מה המקור לכך בתורה? שאול המלך, בראשית התיקון של פילגש בגבעה. זהו נושא עצום, אבל צריך לדעת שהחג הזה וה"חייב איניש לבסומי בפוריאי", הכל תיקון של אותן דמויות בסיפור של פילגש בגבעה. במיוחד יש כאן תיקון של הבעל, איש הלוי (עוד שבט שנכנס כאן לסיפור) – כל הסיפור התחיל מכך שהוא הטיל אימה יתרה בתוך ביתו^{כד}. מזה בא כל הקלקול של "ותזנה עליו פילגשו"^{כה}, הפילגש היחידה בכל התנ"ך שהיא גם אשה – שכתוב בה (בפעם היחידה בתנ"ך) "אשה פילגש"^{כו}. סתם פילגש היא פלג-אשה^{כז}, אז הפילגש הזו

כאשר הבעל

מקפיד על אשתו,
גם בדבר שכאילו
פשעה, זהו חטא
איום ונורא

כא ראה **שערי אהבה ורצון** ביאור א פ"א למאמר "פרצון הדעת". ובכ"מ.

כב ירמיה לא, כא.

כג ע"פ קדושין ב, ב.

כד גיטין ו, ב.

כה שופטים יט, ב.

כו שם פסוק א.

כז שפתי חכמים בראשית כה, ו; ספר הנימוקים לר' אליהו בחור אות פ.

תיקון החטא של הטלת אימה יתרה בתוך הבית הוא רק בחג פורים

מתיקון פילגש בגבעה, שהוא תיקון הברית, כמובן, וממשיך בתיקון שאול, שחמל על אגג מלך עמלק. התיקון הוא על ידי העקשנות של מרדכי – "לא יכרע ולא ישתחוה"^{מט}, "לא קם ולא זע"^נ – וגם על ידי הציות של מרדכי לאסתר המלכה^{נא} (תיקון הפילגשים, כנ"ל), בבחינת "כל אשר תאמר אליך **שרה** [תיקון **פילגש בגבעה**] שמע בקלה"^{נב} (וכשם שמרדכי מצייט לאסתר כך גם אחשורוש עושה את דבריה, ולהבדיל גם החכמים ממלאים את בקשתה לקביעת ימי הפורים לדורות ועד ש"קיימו למעלה מה שקבלו למטה" – הכל סוד העלאת מעמד האשה מפילגש למלכה, כנ"ל).

ב. "יש פה ושותק" צאצאי בנימין – בלע, אדר וישפה

הסברנו^{נג} שצריך לנצח את עמלק בשלשה רבדים – הרובד החיצוני, עמלק שנלחם בנו ורוצה להשמיד אותנו; הרובד הפנימי בלב, כל מה שמוסבר בחסידות על קליפת עמלק; והרובד שאפשר לקרוא לו הרובד העצמי, עמלק בתור המות בעצמו. כלומר, תכלית הנצחון על עמלק היא "בלע המות לנצח"^{נד}.

מי הבן הבכור של בנימין? בלע. בנימין כמעט הושמד, בסיפור פילגש בגבעה, והקימה שלו לתחיה היא נס גדול. זהו בעצם הנס של פורים – נס תחית המתים (כמו שמוסבר אצלנו^{נה}, בשלשה עשר עיקרי האמונה פורים מכוון כנגד

אין אצלו **עמלק**, לכן צריך לומר שמצא גם זבוב וגם נימא, רק שעל הזבוב לא הקפיד כי בעל כרחה, בשוגג, ועל נימא, בין אם באותו מקום או בקערה, הוא כן הקפיד כי היא בגלל פשיעה שלה.

רואים שכאשר הבעל מקפיד על אשתו, גם בדבר שכאילו פשעה, זהו חטא איום ונורא. חז"ל אומרים על כך "לעולם אל יטיל אדם אימה יתרה בתוך ביתו, שהרי פילגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתרה והפילה כמה רבבות מישראל"^{נו}. תיקון **המלכות** (הנוקבא) יכול להעשות רק מתוך הידיעה ש'**אסור להקפיד'** (וכן '**אסור להקפיד על האשה'** עולה '**ואהבת לרעך כמוך אני הוי"**^{נא} – מצוה שראשיתה בין איש לאשתו^{נב} – העולה גם '**ואהבת את הוי' אלהיך"**^{נא}, כנודע). גם כשנדרשת בקורת או קנאה – שכאשר היא באה מתוך אהבה וכוונת שמירה על האשה הרי היא רוח טהרה^{נד} – צריכים הדברים להעשות בנחת וללא אימה יתרה^{נה}. כתוב^{נו} שראשית התיקון של פילגש בגבעה היא בפורים. תיקון החטא של הטלת אימה יתרה בתוך הבית הוא רק בחג פורים.

זו רק טעימה מהענין שיש עוד הרבה מאד מה להאריך בו. התיקון של פורים, של חדש אדר, שייך לבנימין. אם מכוונים את **יב** השבטים כנגד החדשים לפי סדר הלידה, שבט בנימין, השבט האחרון, מכוון כנגד חדש אדר, החדש האחרון (מניסן, "ראש חדשים"^{נא})^{נב}. התיקון מתחיל

מ גיטין, ו, ב.

מא ויקרא יט, יח.

מב ראה **ברית הנישואין** הערה ט במבוא (וראה קידושין מא, א ובספר הליקוטנים פרשת עקב סימן ח).

מג דברים ו, ה.

מד ראה סוטה ג, א (ומכלל הן אתה שומע לאו, שכאשר הכוונה אינה נכונה אזי רוח הקנאה היא רוח טומאה, כדעה השניה שם). רמב"ם הלכות אישות פט"ו הי"ז.

מה הלכות אישות שם הי"ט.

מו וראה גם מגילת אליהו למסכת מגילה טו, א.

מז שמות יב, ב.

מח סידור היעב"ץ. ראה בפרי צדיק ר"ח כסלו ז.

מט אסתר ג, ב.

נ שם ה, ט.

נא אסתר ד, טו"ז.

נב בראשית כא, יב.

נג בח"א של ההתוועדות – נדפס בגליון כי תשא תשפ"א (ראה גם אביטה נפלאות זכור-פורים תשפ"ב).

נד ישעיה כה, ח.

נה **אמונה ומודעות** מאמר "האמונה במעגל השנה" עמ' קעז ואילך.

השתלשלות "יש פה ושותק"

איך חז"ל דורשים "ישפה"? "יש פה ושותק"^{סג}. פלאי פלאים! הייתי חושב ש'יש פה ומדבר' – ה' ברא את הפה בשביל לדבר, מי שיש לו פה הוא מיועד כדי לדבר. לא! "יש פה ושותק". ישפה במילוי (יוד שין פא הא) עולה "זכר עמלק" – על ידי השתיקה מוחים את עמלק (בסוד "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח", "לא תשכח" בלב^{סד}, בשתיקה).

באמת כתוב שיש דעת בתוך הפה, "דעת גניז בפומא"^{סה}. בתוך הדעת יש תרין עטרין, דגבורות ודחסדים, הדעת מתי לשתוק ומתי לדבר. קודם כל צריך לדעת מתי לשתוק. הדעת שבתוך הפה היא סוד החשמל, הדעת מתי חשים ומתי ממללים^{סו}. שם, בין ה"חש" ל"מל", יש הבדלה – הדעת עושה את עיקר ההבדלה בין הטוב והרע, בין השכחה ובין הזכרון, ה"דעת דגניז בפומא" ששרשה דעת דרדל"א, כידוע^{סז}. שוב, למרבית הפלא הפה הוא קודם כל בשביל לשתוק. העונש של המן הוא תליה על עץ גבוה חמשים אמה – זהו העונש של הקליפה, מחית עמלק. אבל "זה לַעֲמֵת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים"^{סח}, יש תליה בקדושה – "תלה ארץ על בלימה"^{סט} (בגימטריא "בראשית"), העולם קיים "על מי שבולם את פיו בשעת מריבה"^{סז}. זהו בעצם מרדכי, הוא בולם את פיו והוא "תלה ארץ" – כל המציאות תלויה על הצדיק הזה, "צדיק יסוד עולם"^{סא}, שהוא "יש פה ושותק". הפה הוא בשביל התליה של הקדושה. מי הראשון שמתקיים בו "יש פה ושותק"?

תחית המתים). התכלית של בנימין, ה"צדיק תחתון"^{נז}, שהוא פועל את "בלע המות לנצח". בלע הוא גם השם של המלך הראשון במלכי אדום^{נח}, מלכי התהו שנשברו, המכוון כנגד הדעת דקליפה (שהיא גם בחינת עמלק, כדלקמן) – בלע בן בנימין מתקן את מיתת המלכים ומקים אותם לתחיה.

מי הבן של בלע? פלא שלא שמים לב, הבן של בלע בתורה הוא ארד^{נח}, אבל בדברי הימים^{נט} הוא נקרא אדד! פלאי פלאים! אם רוצים הוכחה לקשר בין שבט בנימין לחדש אדר, אולי זהו הקשר הכי מובהק בתנ"ך – הנכד של בנימין נקרא בדברי הימים אדר. בתורה ארד ובדברי הימים בחילוף אותיות – אדר.

זהו הפרק בדברי הימים של יחוס שאול המלך, שיוצא מקיש. קיש הוא דעת. על יאיר שמעיקיש דרשו חז"ל "בן יאיר" בן שהאיר עיניהם של ישראל בתפלתו, 'בן שמעי' בן ששמע אל תפלתו, 'בן קיש' שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו^{סא} וכתוב^{סב} שהם חב"ד – יאיר הוא אור, חכמה; שמעי הוא שמיעה, בינה; וקיש הוא הדעת, הכח להקיש על שערי רחמים. קיש הוא הלעומת-זה של "ראשית גוים עמלק"^{סא} – הדעת דקליפה ממנה נמשכים כל שבע הגוים-האומות של כנען, כנגד שבע מדות הלב^{סב}.

שוב, היחוס הוא באותו פרק, פרק אחד בדה"י של כל יחוס שבט בנימין, כל הצאצאים. שם יש את בלע, "בלע המות לנצח", את אדר, בפירוש חדש אדר, את קיש, את שאול ועוד צאצא חשוב – "ישפה". השבטים מכוונים לפי הלידה כנגד אבני החשן, והאבן האחרונה, האבן של בנימין, היא ישפה.

סג אסתר רבה ו, יב; תנחומא ויצא ו.

סד מגילה יח, א (בניגוד ל"זכור" בפה).

סה זהר ח"ב קכג, א.

סו ראה חגיגה יג, ב.

סז ראה ע"ח ש"ג פ"ו (מ"ק); שער מאמרי רשב"י משפטים.

סח קהלת ז, יד.

סט איוב כו, ז.

ע חולין פט, א.

עא משלי י, כה.

נו זהר ח"א קנג, ב; ספר הליקוטין ויצא פל"ו. ובכ"מ.

נז בראשית לו, לב.

נח במדבר כו, מ.

נט דברי הימים א ח, ג.

ס ברית כהונת עולם מאמר "הסתר אסתיר" פמ"א (וראה באופן נוסף במחה"ק פורים).

סא במדבר כד, כ.

סב תו"א פה, ג"ד. ובכ"מ.

בעל תשובה לא

מאשים את ה'.
אדרבה, הוא לוקח
את כל האשמה
על עצמו, "יש פה
ושותק"

עיקר כנסת ישראל ואסתר היא כנסת ישראל שיורדת בגלות, מתבוללת, וסופה לעלות, "ירידה צורך עליה"^ט ואף תכלית העליה^ט. ביניהם יש את בנימין ואחר כך את שאול, שחוטא בכך שהוא חומל, אבל תיקון כולם הוא "יש פה ושותק", "סיג לחכמה שתיקה"^{טא}.

"והשתיק[ק]ה כדת"

ידוע אצלנו^{טב} ש"שתיקה בגימטריא "בעל תשובה". בעל תשובה משתיק את העבר שלו. יש לבעל תשובה מה לטעון, להסביר למה הגעתי לנפילה, כמו שכתוב בתניא של הימים האלה – "אני לא עשיתי את עצמי"^{טג}. מי אשם כאן, אני או אתה?! בעל תשובה לא מאשים את ה'. אדרבה, הוא לוקח את כל האשמה על עצמו, "יש פה ושותק". על ידי השתיקה שלו זוכה הבעל-תשובה לדעת את התשובה האמתית לכל התהיות שלו בחיים – תשובה לשאלות הפרט וגם לתהיה של הכלל, "עד מתי?!".

לעומת השתיקה של בעל תשובה, הצדיק מדבר – בעל תשובה משתיק את העבר שלו והצדיק מספר על העבר שלו. אכן, המשיח בא "לאתבא צדיקיא בתיובתא"^{טז}, שגם הצדיקים ידעו לשתוק. הסוד העיקרי של הבעל שם טוב הוא חש-מל-מל, הכנעה-הבדלה-המתקה^{טז}. קודם כל צריך שתיקה נכונה, "חש" של תשובה והכנעה, עד שהאדם "מל" וכורת את הקליפה (קליפת עמלק), ואז יבוא גם ה"מל" הנכון, "מל"

קודם כל חז"ל מזכירים את רחל אמנו. יש לה פה, אבל היא מוסרת ללאה את הסבלונות ואת הסימנים, וכשהיא רואה שמביאים את לאה ליעקב בליל הכלולות שלה היא שותקת. רחל היא עולם הדבור^{טז}, ועם כל הדבור שלה – יש לה דעת בתוך הפה, "יש פה ושותק".

אחר כך כתוב שבנימין, הבן השני שלה, גם יודע לשתוק. לכן האבן שלו היא "ישפה". באיזה הקשר הוא שותק? הוא הרי יודע מה שהאחים עשו ליוסף – על שם מה שארע לו הוא קרא את שמות כל הבנים שלו, החל מ"בלע" על שם "שנבלע בין אומות העולם"^{טז}. הוא ידע הכל, אבל כמו שייצחק אבינו ידע שרצון ה' לא לגלות זאת ליעקב^{טז}, כך בנימין – שכמובן לא השתתף במכירת יוסף – לא גילה ליעקב. יש לו פה ושותק, ולכן זכה באבן הישפה.

מי אחריו? שאול המלך. יש לו פה, אבל "את דבר המלוכה לא הגיד"^{טז}. אחרי ששמואל משח אותו, הוא היה טיפוס מאד צנוע – כמו שספרנו קודם – והוא לא הגיד, לא גילה את דבר המלוכה. יש לו "מלכות פה"^{טז}, "באשר דבר מלך שלטון"^{טז}, שולט בדבור שלו, והוא יודע את סוד השתיקה – כי יש לו דעת בתוך הפה, סוד ה"ישפה", "יש פה ושותק".

הרביעית היא אסתר, "אין אסתר מגדת עמה ואת מולדתה כאשר צוה עליה מרדכי"^{טז}. יש פה השתלשלות, ארבעה "יש פה ושותק" שחזו^{טז} למונים, בגלל ה"דעת דגניז בפומא". מתחיל באשה ונגמר באשה – רחל היא

טט לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה **אמונה ומודעות** מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רד; שיעורי כ"כ"א חשון תש"פ ואילך.

פ תו"א מגלת אסתר צג, ג; צד, ב; לקו"מ כב; לקו"מ"ת יב. פא אבות פ"ג מי"ג.

פב **פנים אל פנים** עמ' פד הערה קיד.

פג פל"א.

פד ע"פ זהר ח"ג קנג, ב. לקו"ת שה"ש נ, ב ועוד.

פה כש"ט (קה"ת) אות כח.

עב לקו"ת שלח לו, ב. ובכ"מ.

עג סוטה לו, ב.

עד ראה רש"י על בראשית לו, לה.

עה שמואל"א י, טז.

עו הקדמת תקו"ז י, א ("פתח אליהו").

עז קהלת ח, ד.

עח אסתר ב, כ.

עלה במחשבה לפני^{צא}. ה"נכנס יין יצא סוד" הוא סוד האמונה הפשוטה, שבהתחלה למעלה מכל המילים. בסוף ה"דלא ידע" הופך ל"אלד", כידוע הרמז, ואז הוא כן "ידע"^{צב} את המלים הנכונות לקרב את את כולם, כולל הגויים – לעשות את המהפכה הרביעית^{צג}, שהכל יהיה כהלכה, גיור כהלכה (כתוב^{צד} שמרדכי הוא ההלכות). שוב, זהו סימן השתיה כדת, שאתה לא מתחיל לדבר שטויות, אלא קודם כל שותק. "בלע המות לנצח" בגימטריא שטויות – אם לא תדבר שטויות לא תמות (ואם דברת שטויות, על ידי התשובה על כך תקום לתחיה). אחר כך, חש־מל, מתחיל לדבר דברים טובים – תורה של פורים (שאינה שטויות!^{צה}). לחיים לחיים.

של המתקה־ביסום – "לבסומי בפוריא"^{צו}. זה הכלל גם בשתיה של פורים, הסימן ש"השתיה כדת"^{צפ}, "כדת של תורה"^{צח}. הסימן הראשון שהשתיה היא כמו שצריך להיות הוא שעוד לפני שאתה מתחיל להוציא שטויות מהפה – אתה שותק. זו השכרות של הקדושה, שאתה יודע את סוד השתיקה.

בסוף יצאו דברים מתוקים באמת, רזין דרוזין דאורייתא, "נכנס יין יצא סוד"^{צט}. מהו סוד? אם לא שתקתי – אין כאן

סוד. סוד הוא דבר שקודם לו היתה רק שתיקה, "עד דלא ידע", "לא ידע" לדבר בכלל אלא רק לשתוק, "שתוק כך עלה במחשבה לפני"^צ, "כך

"בלע המות"

לנצח" בגימטריא שטויות – אם לא תדבר שטויות לא תמות

צא ראה לקומ"א רלד וזרנא; חסדי דוד הנאמנים חו"א עמ' 20.

צב המעבר מ"לא ידע" ל"כן ידע" נתבאר באריכות בח"ב של התנועות – נדפס בגליון ויקה פ"החדש תשפ"א.

צג כמדובר רבות החל מהתנועות כ"ד טבת תשע"ה.

צד תו"א מגלת אסתר צג, ג (ועוד).

צה ראה תו"מ התנועות דיוות תשמ"ה ח"ג עמ' 1426; תשמ"ז ח"ג עמ' 450; התנועות ליל פורים תשס"ו. ובכ"מ.

צו מגילה ז, ב.

צז אסתר א, ח.

צח מגילה יב, א.

צט עירובין סה, א.

צ מנחות כט, ב.

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ מחית עמלק היא תפקיד "משיח הוי".
- ◆ פורים הוא תיקון שאול בפרט ושבת בנימין בכלל.
- ◆ אסתר היא תיקון הפילגשים בתנ"ך – היא הופכת פילגש למלכה.
- ◆ אסור להקפיד על האשה.
- ◆ תיקון פילגש בגבעה הוא שמיעה בקול האשה.
- ◆ על ידי השתיקה מוחים את זכר עמלק.
- ◆ בעל תשובה הוא סוד שתיקה – הוא משתיק את עברו, שותק מלטעון על ה' (למרות שיש לו מה לטעון) ועל ידי כך זוכה לתשובה על כל תמיהותיו.
- ◆ על ידי השתיקה זוכים לדיבור מתוקן.
- ◆ סימנה של "שתיה כדת" הוא שתיקה לפני הדיבור – "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע" לדבר.
- ◆ אם לא תדבר שטויות לא תמות!
- ◆ על ידי שתיקה זוכים לתורת־פורים – תורה של אמונה פשוטה.

קדושת לוי

פרשת ויקרא

קרבנות בדצח"מ

אומרים שירה אלא על היין^ג. במדבר עם ישראל ניוון רק מחסד ה', אוכלים מהמן ושותים מהבאה, ולכן העיקר הוא הקרבנות, אך בארץ ישראל נדרשת עבודת האדם ומתחדשים הנסכים (שמופיעים כחלק מבשורת הכניסה לארץ אחרי חטא המרגלים^ד – כתיקון לו בגילוי המעלה הנפלאה בארץ ישראל ובעבודת האדם בה).

דומם-צומח-חי-מדבר הם כנגד אותיות שם הוי' ב"ה: י – מדבה, ה – חי, ו – צומח, ה – דומם. אם כן, הקרבנות מן החי שייכים עדיין ל"הנסתרת להוי' אלהינו", ה עילאה שבשם (אמא עילאה היא בסוד "רזא דקורבנא עולה עד רזא דאין סוף"^ה ומהחסדים הגדולים דאמא, הממתיקים את כל הדינים, נמשך השפע הרב "מחמת חסדו הגדול"), ואילו הנסכים מן הצומח שייכים כבר ל"הנגלת לנו ולבנינו", ו שבשם, על ידי עבודתנו שלנו (שיש בה צמצום, זעיר-אנפין, אך בו מופיעה שמחת הלב^ו).

בעצם, אפשר להרחיב את יריעת הקרבנות לכל הדצח"מ: על "אדם כי יקריב מכם קרבן להוי'^ז מסביר אדמו"ר הזקן שהקרבן בא "מכם", שהאדם מקריב את עצמו (עם נפשו

בפתיחת חומש הקרבנות מסביר הקדושת לוי^א את ההבדל בין הקרבנות מן החי לנסכים מן הצומח: החי הוא "שפע שהקב"ה משפיע מחמת חסדו הגדול, בלא מעשה התחתונים" – וממילא הקרבנות לה' היא בגלוי "תן לו משלו"^ב – ואילו הצומח הוא שפע שבא על ידי עבודת האדם (בחרישה וזריעה וכו'). מה שבא על ידי עבודת האדם מצומצם יותר, אך בו עיקר השמחה מהרגשת השותפות שעל כן נאמר בנסכים "אין

נערך מרשימת הרב ע"י איתאיל גלעד. א' אד"ש תשפ"ב – רשימת הרב.

א ד"ה "הכלל". וזה לשונו:

הכלל, כי קרבן בדמות השפע שהקדוש ברוך הוא משפיע מחמת חסדו הגדול בלא מעשה התחתונים לזה הקרבן הוא חי, כי חי הוא מהקדוש ברוך הוא והנסכים הם מצומצמים והוא על ידי מעשה התחתונים שאדם צריך לעשות בו איזה פעולה לנטוע או לזרוע. והנסכים מורים על השפע הנשפע מהבורא ברוך הוא מחמת מעשה התחתונים שישראל ראויים מחמת מעשיהם הטובים שהבורא ברוך הוא ישפיע עליהם טובות. והנה ישראל במדבר היו בבחינה שהקדוש ברוך הוא השפיע להם מחמת חסדו הגדול ולכך היה השפע הנשפע להם בדוגמא זו, דהיינו המן והבאר שאין בהם כלל מעשה מאדם אבל בארץ ישראל היה השפע הנשפע עליהם מחמת מעשה התחתונים כנ"ל ולזה היה השפע הנשפע עליהם מה שזרעו ונטעו מזה אכלו דוגמת השפע הנשפע עליהם מחמת מעשה התחתונים כנ"ל. וזהו הרמז בפסוק (במדבר טו, ביג) כי תבואו אל ארץ מושבותיכם כו' ועשיתם עולה לה' וכו', ותלויים הנסכים בארץ לרמוז על הנ"ל שהנסכים מורים על השפע שנושפע אל הארץ כנ"ל. וזו שפירש רש"י שאין אומרים שירה אלא על היין, כי זה השפע הנשפע לאדם מחמת מעשה התחתונים הוא שמחה לאדם.

ב אבות פ"ג מ"ז.

ג ברכות לה, א. ורמז: ו המילים "אין אומרים שירה אלא על היין" (1080) עולות ו פעמים (ממוצע) נסכים (180)!

ד במדבר פט"ו.

ה ראה ע"ח ש"נ (קיצור אבי"ע) פ"ו. ובכ"מ.

ו ראה זהר ח"ב רלט, א; ח"ג כו, ב.

ז סוד התבונה ביחס לבנינה עילאה, וד"ל.

ח ויקרא א, ב.

שמחה^{טו}) – ככל שגוברת השתתפות הנברא כך גוברת השמחה. לאור זאת ניתן לדרג את ארבע מדרגות הקרבנות כנגד אותיות שם הוי"ו ב"ה: **אין שבאין** – בטול אמתי (פנימיות החכמה, י), "אדם כי יקריב מכם" ממש, בבטול כל מציאותו לה'; **יש שבאין** – הרגשת-חווית החסד הגדול במתנות ה' (כדוגמת המן והבאר במדבר), חסדים דאמא (ה עילאה); **אין שביש** – הרגשת ה"א[אתה דווקא] נתתה שמחה בלבי [שלי]^{טז}, כאשר מתנת ה' מצומצמת לפי כלי האדם והאתערותא דלעילא של האדם העליון תלויה באתערותא דלתתא של האדם התחתון^{יז} הכל בסוד אדם (ז"א, ו) בו מתקיים סוד "אדמה לעליון"^{יח} (מעלת ישראל דווקא, "אתם קרוים אדם"^{יט}); **יש שביש** – מדת השפלות של דוד המלך (מלכות, ה תתאה), **היש** הנברא שדווקא בו מתגלה **היש** האמתי (סוד דוד בן ישי), "נעוץ סופן בתחלתן" ממש (בגילוי **אין שבאין**, העולה **משיח בן דוד**).

ולסיכום:

י	מדבר ("אדם כי יקריב מכם")	אין שבאין
ה	חי קרבנות	יש שבאין
ו	צומח נסכים	אין שביש
ה	דומם מלח ומים	יש שביש

הבהמית, "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם") – ה"י (מדבר) מצטרף ל-ה עילאה^י (חי). אל הנסכים מצטרפים גם המים (בניסוך המים) והמלח (בכל הקרבנות) שאינם בגדר מזון^{יא} אלא בגדר דומם. ככל שיוורדים יותר מודגש יותר צד התחתון ומתרבה השמחה, ועל כן "כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו". אמנם, בדומם אין עבודה כמו זריעה וכיו"ב, אך בניגוד לבאר במדבר שלא דרשה השתדלות השאיבה היא ביגיעה רבה ובעטיה שמחה רבה – "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה"^{יב}. עיקר יגיעת הדומם היא השפלות, הנכונות לרדת מטה-מטה, ועם השפלות באה השמחה הגדולה – שמחת דוד המלך בהעלאת ארון ה' בשמחה, כאשר אמר "והייתי שפל בעיני"^{יג} (ומשמחה זו דווקא לומד הרמב"ם^{יד} לשמחת בית השואבה). "נעוץ סופן בתחלתן" ודווקא דוד המלך הוא המרגיש ביותר "כי ממך הכל ומידך נתנו לך"^{טו} (כולל כל מה שבא בהשתדלות האדם).

הרגשת מתנת העליונים היא חוית אין והרגשת שותפות התחתונים היא חוית יש. הבינה היא ראשית היש (שרש ה"גרמוהי", כלי הנברא) והיא גם תכונת השמחה ("אם הבנים

ט ראה עירובין פ"ג מ"א (הפרק שלאחרונה נלמד במסגרת השיעור היומי).

י סוכה פ"ה מ"א.

יא ישעיה יב, ג.

יב שמואל ב, ו, כב.

יג סוף הלכות סוכה ולולב.

יד דברי הימים א' כט, יד.

טו תהלים קיג, ט.

טז תהלים ד, ח.

יז בסוד "דע מה למעלה - ממך" (אבות פ"ב מ"א), שכל פעולת העליונים היא מכח פעולת התחתונים (אור תורה [קה"ת, הוצאה שניה] אות תפ).

יח ישעיה יד, יד.

יט יבמות סא, א; זהר ח"ב פו, א.

מלכות ישראל

מוגש בשיתוף
תנועת דרך חיים

תיקון המדינה

מלחמת עמלק

ממשיכו של עמלק (או שיש בו מזרע עמלק, או שבמעשיו הוא נעשה כמותו, כשם שגוי המתגייר הופך ליהודי כך רשע זה 'מתעמלק' ואחריתו עדי אובד).^א

מחיית עמלק היא ביעור הרע בעולם. לשם כך, צריך לזכור ולא לשכוח, "זכור בפה. לא תשכח בלב"^ב – לזכור ולהזכיר את מעשיו הרעים כדי לעורר כלפיו איבה, "אוהבי ה' שנאו רע"^ג. אמנם גם לעמלק יש אפשרות תיקון – לכן קוראים לו לשלום, שיעוזב את דרכו הרעה ויקבל שבע מצוות בני נח^ד – אבל כאשר הוא מתעצם ברשעו הוא גוזר על עצמו מחייה.

מנהיגות יהודית אמתית יוצאת למלחמת חורמה באויבי ישראל, מבלי להתפתות אחרי 'מוסר' מזויף המרחם על אכזרים, וזוכרת את 'החשבון הפתוח' מול האויבים הקמים עלינו לכלותינו. רק מי שידוע להלחם ברע כראוי, יכול להתקדם להשראת השכינה ולבנין בית המקדש, 'בית השלום' העולמי.

עמלק מתעורר מכח הספק הפנימי המקרר ומרפה את הידים "היש ה' בקרבנו אם אין"^ה. כדי להלחם בעמלק הפיזי למטה, יש להתחזק באמונה, "ויהי ידיו אמונה עד בא השמש"^ו, להביט אל ידיו של משה רבינו הפרושות השמימה ולשעבד את לבנו לאבינו שבשמים^ז, ואז בע"ה ננצח.

"זכור את אשר עשה לך עמלק... תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, לא תשכח"^ח.

מלחמת עמלק מוטלת בעיקר על מלך ישראל המוציא את העם למלחמה: "שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתך לארץ, למנות להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות בית הבחירה. מינוי מלך קודם למלחמת עמלק"^ט. מלחמת עמלק היא המבחן של המלך, האם יכשל ויתברר שאינו ראוי למלוכה, כמו שאול המלך, או ינהג כראוי וילך בדרך דוד המלך שאמר "ארדף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם"^י.

עמלק הוא ראש וראשון לכל שונאי ישראל ואויביהם, "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד"^{יא}. "מלחמה לה' בעמלק מדר דר"^{יב} – מדור לדור הוא מתעורר ומופיע מחדש, כמו המן האגגי והנלווים אליו אשר בהם הכו היהודים "מכת חרב והרג ואבדן"^{יג}. וכן בכל הדורות, עד ימינו־אנו: מי שנגוע בשנאת יהודים עצמית ותהומית וכל הפצו "להשמיד להרג ולאבד"^{יד} (כנאצים ועוזריהם בשעתם וכמו ההולכים בדרכם כיום) – הוא

ערוך ע"ו יוסף פלאי.

א דברים כה, יד.יט.

ב מתוך הלכות מלכים לרמב"ם פ"א איב.

ג תהלים יח, לח.

ד במדבר כד, כ.

ה שמות יז, טז.

ו אסתר ט, ה.

ז אסתר ג, יג.

ח להרחבה: 'מצוות מסירות הנפש' בספר **מלכות ישראל** ח"ג. 'זכר עמלק' בספר **עץ פרי**.

ט ספרי.

י לפי רמב"ם סהמ"צ מ"ע קפט. הלכות מלכים פ"ה ה"ה.

יא תהלים צד, י.

יב לפי הלכות מלכים פ"ו ה"א. וראה אבני נזר או"ח תקח.

יג שמות יז, ז.

יד שמות יז, יב.

טו לפי ראש השנה פ"ג מ"ח.

הסיפור החסידי

ה'צורר החיים' מסעליש | תורה במתנה

רבי שמואל שמעלקא קליין נולד בשנת תקס"ה לאמו פעסיל ואביו רבי יוסף, ונקרא על שמו של רבי שמעלקא מניקלשבורג דוד אמו. לאחר לידת בנה השני, נפטרה אמו בצעירותה. כבר בילדותו התאפיין רבי שמעלקא כגאון ובגיל צעיר החל לחדש חידושי תורה מעצמו, באחת הפעמים השמיעם בפני הכתב סופר, ששיבחים רבות. רבי שמעלקא התפרסם כבר בהיותו ילד, כאשר ניסה להפריך את שקריהם של הנוצרים שמספר ימים לפני יום אידם מגיע אותו האיש, נוטל את הפעמון מבית התיפלה שלהם ולוקחו לרומי. שמעלקא הצעיר לקח פגר של חיה והניחו על הפעמון. הפגר משך אל הפעמון כלבים שסחבוהו וגרמו לצלצול הפעמון, דבר שגילה את שקריהם של הנוצרים. בעקבות אותו מעשה החלו הנוצרים לרדוף את רבי שמעלקא, והוא נאלץ לברוח. למד בעיירה אשוואר, הסמוכה לסאטמאר, ובגיל 13 כבר היה בקי בהרבה מסכתות. לאחר מכן למד בישיבתו של רבי שלום חריף אולמן בלאקנבאך. נישא לדבורה בת רבי אהרון שלמה הכהן ולאחר חתונתו התגורר בעיירה אלמאש. בשנת תקצ"ג מונה לרבה של העיירה בלאקאני, ועם הגיעו לעיירה הקים בה ישיבה. כ־13 שנה לאחר מכן עבר לכהן כרבה של העיירה חוסט, וגם שם פתח ישיבה בה למדו בשיאה כ־100 תלמידים. בשנת תרכ"ה מונה לרבה של העיירה סעליש לשם העביר את ישיבתו, שהחלה להתרחב ולהתפתח. רבי שמואל עסק גם בנגינה, והלחין מספר ניגונים המנוגנים בקביעות במספר חוגים. הסתלק בט' אדר תרל"ה ואת מקומו ברבנות מילא בנו רבי פנחס חיים.

כגיגית. והיה מוכרח ליקח פתקאותיהם ולשמוע בקשותיהם כדי להשקיט רוחם ולחזק לבבם, ובכל זאת עצה מצא שלא להתבטל מתורה אף רגעא חדא: כשבאו אליו עם פתקא עבור חולה או שאר צרה שלא תבוא, תיכף לקחת הגמרא ולמד, ואמר "זה שלמדתי עתה אני נותן במתנה לחולה פלוני בן פלוני שיתרפא מחליו בזכותם של התנאים והאמוראים הקדושים! והשי"ת שלח דברו ורפאהו". וכשהיו באים אודות מקשה לילד היי לומד איזה תוס' אשר בו מימרא דרבינו תם ז"ל, ואמר "אם אנחנו נוכל להתיר אשה מכבלי עיגון עם דברי רבינו תם, לא נוכל להתיר אשה מחבלי לידה עם דבריו הקדושים?".

פעם בא חולה ריאנות להרה"ק הרבי ר' הערש

כאשר החלו החסידים להתכנס ולקבל פניו בשבתות ובימים טובים, קרבם הצדיק רק בשמאל ובימין קדשו דחה אותם, כי היה מתירא שמא יתבטל מהתמדת לימוד תורתו ביחידות וברבים, ועוד טעם כמוס אשר היה אתו. ובגודל ענותנותו אמר "לאו כל אדם זוכה לשתי שולחנות". והיה שולח החסידים להצדיקים המפורסמים, אשר זה עיקר עבודתם עבודת הקודש לשאת באופן זה טרחם ומשאם של בני ישראל ולעשות להם טובה בגוף ובנפש מיד ולדורות.

ובכל זאת לא יוכל להמלט, והרבה היו משכימים ודופקים על פתחו וכפו עליו את ההר

לו "אין לו אלא זה שלובש על רגליו". אמר הצדיק "תן אותם לעני הראשון שתפגוש, ואז תהיה רפואה שלימה לבנך".

התלמידים התפלאו על המופת, מפני שכן שמענו מעוד יהודי – שבא לספר אודות רפואה שפעל רבם לבנו, שהיה באותו מצב, ע"י נתינת נעלים לעני. אמר להם רבינו ז"ל, "מה התמיהה? הרי כעת למדנו בסוגיתנו: 'וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה, שלף איש נעלו ונתן לרעהו'. והרמז המכוון בזה כי לגאול איש ממות לחיים ולהמיר המצב החמור בישועה גדולה יש סגולה ליתן הנעל לרעהו". והמבין יבין שכיון להסתיר דרכיו הקדושים ומצא עצה ורמז מאותו ענין שעסקו בו.

כמו האבני נזר או הרוגוצ'ובי, עליהם סיפרנו כאן לפני כמה שבועות, מושיע רבי שמעלקא את הפונים אליו בכוח תורתו. את מנהגו לתת את חידושיו לאחרים, מעשה בעל בית, ניתן לתמוך בדרשת חז"ל על הפסוק בתהילים, "כי אם בתורת ה' חפצו, ובתורתו יהגה יומם ולילה": בתחילה נקראת התורה "תורת ה'", אך לבסוף נקראת על שם הלומד – "תורתו". מהם שני השלבים הללו?

בחסידות מבואה, כי בתחילת הלימוד, מתכוון הלומד לתיקון נפשו ולקרבת ה' שיזכה לה. אך לאחר מכן, כשלומד תורה לשמה ללא שום מגמה ופניה, דווקא אז נקראת התורה תורתו שלו. הלומד לשמה זוכה לנשיאת הפכים מופלאה – מצד אחד הוא בטל לתורה ונעשה שלה לגמרי, ומצד שני, היא נעשית שלו עד כדי כך שיוכל לזכות אותה למי שירצה.

בפרט חשוב נוסף בסיפורים, משתקפת אותה נקודה של נשיאת הפכים: כל נסיונות ההתחמקות שלו מן האדמו"רות נבעו מרצונו להגות בתורה יומם ולילה – אך לבסוף, מכוח אותה התמדה עצמה, נעשה פועל ישועות בקרב הארץ.

מרימנוב זצ"ל, אמר לו הרה"ק שיסע להגאון ר' שמעלקא מסעליש זצ"ל, ונסע החולה מרימנוב. בדרכו עבר דרך עיר מישאלאבריק, ונתאכסן בבית אדם אחד, וביקש ממנו שיתן לו לשכב על התנור (משום שלא רצה להפריע לבני ביתו בשיעולו). למחרתו שאל אותו בעל האכסניא לאן פניו מועדות, וענה שנוסע לסעליש, וסיפר לו שהוא חולה על הריאה והרבי ר' הערש מרימנוב שלח אותו להגאון ר' שמעלקא ז"ל. תמה בעל האכסניא מאד על זה שהרה"ק מרימנוב שלח אותו לסעליש, וביקש ממנו שכאשר יחזור מסעליש יעבור דרך עירו ויספר לו מהקורות אתו בסעליש.

כאשר סיפר החולה להגאון ר' שמעלקא שהרבי ר' הערש שלח אותו אליו, אמר הרב מסעליש "וכי מה ביכלתי לעזור לך, ומה רוצה הרבי ר' הערש ממני, אבל מ"מ כיון שהגעת הנה, תהיה אצל השיעור שאמסור בשיבה". וכן עשה האיש. הגאון אמר השיעור בדרך פלפול כידוע, ותירץ בחידוש א' סתירה בתוספות. לאחר שגמר השיעור אמר, "הריני מוסר את הזכות מהתירוץ על התוספות, לאיש פלוני שזקוק לישועה", ותיכף כשיצא משם נתרפא האיש מחולאתו. בדרכו חזרה לביתו עבר עוד הפעם דרך מישאלאבריק וסיפר לבעל האכסניא שנתרפא בסעליש.

פעם אחת באו אודות מקשה לילד, כשלמד שיעור עם בני ישיבה. והשיב ליקח מנעלים של המקשה לילד ולתנם לאשה עניה לא עברו רק רגעים מעוטים ובשרוהו שילדה בשלום. ראה שהבחורים מסתכלים זה את זה, ואמר, "פסוק מפורש הוא ברות! 'לקיים כל דבר, שלף איש נעלו ונתן לרעהו'... וככה עשה השי"ת הרבה נפלאות על ידו בגודל קדושת תורתו, תורה לשמה באמת.

ופעם, כשהיה לומד בסוגיא דחליפין, נכנס פתאום יהודי בבכיה רבה "רבי הושיעה לי כי בני נטה למות רח"ל!" וענה לו "יש לך מגפיים?", אמר

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

יציאת אוקראינה

לאור המצב אצלנו באוקראינה, אני מנסה, יחד עם אשתי וילדיי, לצאת מהמדינה ולהגיע ארצה. לצערי מסתבר שרק אשתי, ילדיי הקטנים ואני נוכל לצאת ואילו לשתי בנותי הגדולות לא יאפשרו זאת, כיוון שאולי ירצו לגייס אותן לחימה בקרוב. האם עליי להסתכן, להשאר עם בנותי הגדולות ולנסות לסייע להן, או שמא לצאת עם אשתי וילדיי הקטנים ולקוות ולהתפלל שגם הגדולות תוכלנה לצאת בקרוב?

מענה:

אם ישנה אפשרות סבירה בדרך הטבע שתוכל לסייע לבנותיך להמנע מגיוס בכל דרך

אפשרית, כדאי ונכון להשאר איתן. כמובן שלכתחילה צריך לפעול כמה שאפשר שכל היהודים יצאו משם עד יעבור זעם.

ברכה לשמירה מעולה מאת השי"ת לכל היהודים. שתבשרו בשורות טובות! [עדכון לדואגים: לפני סגירת הגליון עודכנו שב"ה כל המשפחה הצליחה לצאת ולהגיע ארצה.]

ברכה למסיבת סידור בבי"ס 'יעלת חן'

לבנות כתה א' תחיינה ברכה ושלוש!

אשריכן על שזכיתן לסידור תפלה, שעם התפלות שתתפללו בו תוכלו להתקרב

לה' יתברך, לדבר אתו ולבקש ממנו את הגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו. ה' שומע את התפלות שלכן, של כל בת ובת, ואוהב כל בת ובת מאד מאד.

השנה היא בסימן תהא שנת פנים בפנים. שכל בת ובת תזכה להיות פנימית כפי שמלמדת אותנו תורת החסידות, לפתוח את הלב בפני ה' ולקיים את רצונו יתברך בלימוד התורה וקיום המצוות מתוך שמחה וטוב לבב ואהבת ישראל.

הנני בזה לברך את כל אחת ואחת מכן בכל הברכות הכתובות בתורה בגשמיות וברוחניות ושתמיד תבשרו בשורות טובות ומשמחות!

דרך ארץ

"ויקרא אל משה" - "מכאן אמרו כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבלה טובה הימנו... צא ולמד ממשה אבי החכמה אבי הנביאים... ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו שנאמר ויקרא אל משה" (ויקרא רבה). לכן מתחילים ללמוד עם תינוקות של בית רבן מספר ויקרא, ללמד הנהגת דרך ארץ שקדמה לתורה. הנהגה זו באה ממדת הענוה הרמוזה באל"ף זעירא של "ויקרא".

[מעין גנים]

אנכי וילדים – צא את פא'ה

בפעילות המתכננת. לכן הדבר הראשון שעושה כל אחד מהילדים הוא להבטיח את מקומו. מגיעים בריצה אל המקום הנחשק, ומיד מתישבים או מניחים על המושב את הסוודר או כל חפץ אישי אחר. זהו 'תפוס'. אם נצטרך לקום לרגע – מקומנו לא יאבד חלילה.

למה? מה הלחץ? הרי למעשה נתן לצפות בארוע מכל מקום באולם. מדוע בכל זאת אנו כל כך לחוצים על העגנון? כך פועלת הנפש הבהמית שלנו. היא חוששת כל העת שמישהו יפלוש לתחום שלה וינשל אותה ממנו. ההרגשה היא שאני חייב לדאג למקום שלי, ומי ידאג לו אם לא אני? ושרק יעז מישהו להפגס לשטח הפרטי שלי... זו כבר תהיה עלה להכרזות מלחמה...

בשתי מלים: אני פה!

א' אתה הכפפה?

בבחירות האחרונות לועד הפתה

שלום ילדים!

מוכנים כבר לפורים? תחפשת כבר יש? ומה עם אביזרי מחית המרעמלק? אתם מצידים?

באו נצטייד בפלי החשוב ביותר למחית עמלק – חסידות! פדי לנצח במלחמת עמלק שבתוכי אני חייב קדם כל לערוך עבודת שטח מקדמת, להפיר היטב את האויב. באשר אתה מפיר את האויב ויודע את שיטותיו אתה ערוך לקרב ויכול לגבר עליו.

א' אשפ

"הי, זוז מפה. זה המקום שלי". אני מסובב את ראשי לכוון הקול התקיף. "מה פתאום? הגעתי לפני כלם רק פדי לתפס את המקום הזה", אני מחזיר.

מפירים את התופעה? אצלנו בתלמוד תורה זה קורה בדרך כלל באולם הפנוסים. כל אחד רוצה מקום טוב, קרוב לבמה, ממנו יוכל לצפות

גורס: "שִׁיסְתַּדֵּר לוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר", וְאֵלּוּ בְּשֵׁנֵי אֲנִי בְּכֻלָּל לֹא מִתְיַחַס אֵלָיו. אָבֵל לִנְפֶשׁ הַבְּהֵמִית יֵשׁ גְּרָסָה שְׁלִישִׁית, עֲמֻלָּקִית. פֶּאֶשֶׁר הַגִּיעַ הֶמֶן בְּאִישׁוֹן לִילָה עִם הַצָּעֵת תְּלִית מְרֻדְכִי עַל הָעֵץ, וְנִשְׁאַל עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲשֻׁרוֹשׁ: "מָה לַעֲשׂוֹת בְּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ?". וּמַהִי הַמַּחְשָׁבָה שֶׁחִלְפָה בְּרֵאשׁוֹ מִיָּד בְּאוֹתוֹ הַרְגַע? "לְמִי יַחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יָקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי?". בְּרוּה, **אֲנִי הִכִּי מִכְּלָם!**

בְּאוֹ גִּהְיָה בְּנִים לְרַגַע: לְכָל אֶחָד מֵאַתְנֵן חוֹלְפֹת לַפְעָמִים מִחֻשְׁבָּה עֲקָמָה מִסוּג זֶה. אֲנִי מְשַׁכְּנָעִים שְׁאַנְחֵנוּ הִכִּי — הִכִּי חֲכָמִים, הִכִּי חֲזָקִים, הִכִּי מְצַלְחִים וְלַפְעָמִים אֲפֵלוּ... הִכִּי עֲנוּיִם...

יִצְחָק וְאַתְנַחֵן דְּאַחֲרָא

בְּמַחְשָׁבָה הַזֶּה יֵשׁ מִשְׁהוֹ מִסְכָּן מְאוֹד, אֲפֵלוּ יוֹתֵר מִשְׁתֵּי הַגְּרָסָאוֹת הַקּוֹדְמוֹת. עֲמֻלָּק מַכִּיר אֶת עִם יִשְׂרָאֵל וְיוֹדֵעַ אֶת גְּדוּלוֹתוֹ. עֲמֻלָּק יוֹדֵעַ אֶת רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מוֹדַע לְכָךְ שִׁישְׁרָאֵל הֵם בְּנֵי הַנְּבֻחָרִים, וּבְכָל זֹאת — הוּא מוֹרֵד.

וְאַצְלָנוּ? אֲנִי מַכִּיר אֶת הַחֶבֶר שֶׁלִּי הֵיטֵב, אֶת הַתְּכוּנוֹת וְהַמַּעֲלוֹת שֶׁלּוֹ, וּבְכָל זֹאת אֲנִי מַחְלִיט: בְּתַחֲרוֹת הַזֶּה אֲנִי מְנַצַּח. נְכוּן, בְּתוֹךְ תּוֹכִי אֲנִי אוֹלֵי יוֹדֵעַ שְׁדוּקָא הַפְּעַם הוּא הַמִּתְאַיִם לַתְּפָקִיד, יוֹתֵר מִמֶּנִּי, וְאַף עַל פִּי כֵן. לְמֵרֹת הַהֲגִיוֹ, מִשְׁהוֹ עֲקָשׁוֹן בְּתוֹכִי מַחְלִיט וּמְכַרְזֵי — אֲנִי יוֹתֵר! לִי מַגִּיעַ!

לְפָנַי חֲדָשׁ נִבְחָר רָמִי. זֶה לֹא הִיְתָה הַפְּתָעָה גְּמוּרָה, כִּי רָמִי בּוֹלֵט בְּכָל עֵינָיו חֶבְרָתִי, וְלָכֵן לֹא פָּלָא שֶׁהוּא זָכָה בְּבַחֲרוֹת בְּרַב גּוּרְף. אָבֵל הַהַפְּתָעָה בָּאָה כְּמָה שְׁבוּעוֹת לְאַחֵר מִכּוֹן כְּשֶׁהַחֲלוּ הַהֲכָנוֹת לְשׁוּק פּוּרִים. רָמִי הִצִּיג אֶת הַתְּכָנִית, אֶת רְשִׁימַת הַדּוּכָנִים וְאֶת בְּעֻלֵי הַתְּפָקִידִים בְּכָל דּוּכָן. הַאֲמַת הִיא שֶׁהַתְּכָנוֹן נִשְׁמַע דֵּי מְצַלַח, אֲלֵא שְׁדָבֵר אֶחָד הָעֵיב עַל כְּלָנוּ — הוּא בְּכֻלָּל לֹא הִתְחַשֵּׁב בְּדַעְתָּנוּ. כְּאֵלּוּ הֵינּוּ הַבְּבוֹת שֶׁלּוֹ. אִם מִישֶׁהוּ רַק הָעֵז לְהַעִיר הָעֶרְהָ אוֹ לְהַבִּיעַ דְּעָה אַחֲרַת הוּא קָבֵל מִיָּד 'מִקְלַחַת' עַל הָרֵאשׁ: "סְלִיחָה, אֲנִי נִבְחָרְתִּי", "אֲנִי פָּה הַקּוֹבֵעַ", "אַתָּם לֹא רוֹצִים שְׁיִהְיֶה פֶּה שׁוֹק?". אִיךָ אוֹמְרִים הַיּוֹם? "הַבְּחוּר לֹא רוֹאֵה אוֹתָךְ מִמְטָר". הַאֲמַת הִיא שֶׁלֹּא רַק רָמִי סוֹבֵל מִהַבְּעִיָּה. אֲצֵלוֹ הִיא אוֹלֵי חֲרִיפָה וּמְחַצְנָת (הַפְּנִינָה שְׁרוּאִים אוֹתָהּ גַּם בַּחוּץ), אָבֵל בְּכָל אֶחָד מֵאַתְנֵן יֵשׁ קוֹל שְׁלוּחָשׁ לוֹ: "מָה הֵם מְבִינִים?". בְּתוֹכִי אֲנִי עֹלוֹל לְהַרְגִישׁ שְׁכָלָם טוֹעִים, וְלִרְצוֹת שֶׁלֹּא לְהִתְחַשֵּׁב בְּאַף אֶחָד. בְּשִׁתֵּי מַלִּים: **אֲנִי הִכִּי!**

דְּמִי יוֹתֵר אֲנִי?

שְׁנֵי הַסְּפּוּרִים הַקּוֹדְמִים הִמְחִישׁוּ לָנוּ הַתְּנַהֲגוֹת שְׁלִילִית שֶׁל הַנְּפֶשׁ הַבְּהֵמִית. הַמְּכַנְּהַ הַמְּשַׁתֵּף בְּשִׁנְיָהֶם הוּא הַמַּחְשָׁבָה שֶׁל הָאָדָם עַל עֲצָמוֹ בְּלִבָּהּ וְהוֹזֵלֶת? הוּא מְבַחֲנֵנִי אִינּוֹ קִזָּם. בְּסְפּוּר הָרֵאשׁוֹן אֲנִי

טו כחול!

במקרה זה אני יותר מהשני. האם זו סבה להוריד את האחר? האם המטרה היא להבליט את עצמי? לא ולא! המטרה בקדשה היא להבליט מישהו אחר – את ה' יתברך! אני מכיר אותו ומפאר את גדלתו. כל יתרון שאני מוצא בעצמי מגיע אלי ממנו, וכאן היא ההזדמנות שלי. ככל שיש בי יותר, כך גדלה המחויבות שלי לתת ולהעניק לאחר יותר ויותר.

שנזכה למחות את עמלק באמת!
שבת שלום ומברך!
5

זהו. התחקיר השלם. כל הנתונים על האויב מספר אחד הגיעו לאגף המודיעין שלנו. בעת יש להכין תכנית לחימה נגדו. איך אומרים בצבא? ההגנה הכי טובה היא ההתקפה. תקיפה יעילה כנגד עמלק, זה שקופץ בראש עם ה'מגיע לי', מתאפשרת כאשר נוטלים ממנו את כלי המלחמה שלו ומשתמשים בהם לקדשה.

אז באו נקח את ההרגשה המטעית הזו, של "אני הכי הכי", ונלך עמה צעד אחד קדימה. נניח שהייתי צודק, ואכן

אותיות משונות

במסורת כתיבת התנ"ך יש הרבה אותיות משונות, כמו אל"ף זעירא של "ויקרא", אך המנהג כיום הוא למעט באותיות משונות מלבד מקומות מעטים וידועים. התפיסה הרגילה חוששת מאותיות משונות, פרטים שאינם משתלבים לכאורה בתוך הכלל. כך גם ביחס לאנשים, שהרי אותיות התורה מכוונות כנגד נשמות ישראל: המגמה להפחית את האותיות המשונות רוצה ליצוק את כל היהודים בדפוס אחד המכונה "נורמליות" ולמעט ככל שניתן בנשמות החורגות מהדפוס הזה. אך לקראת ביאת המשיח צריך לחזור ולחבב את האותיות המשונות, נשמות יוצאות דופן החורגות מהמקובל. ביהודים כאלו מתבלט הניצוץ המשיחי (המשיח נקרא "יוצא דופן"), והם פרט היוצא מן הכלל ומלמד על הכלל כולו.

איך שותים בפורים?

הרבה פעמים, אחרי שלוקחים כמה כוסות "לחיים", חרצובות הפה משתחררות ויהודים מבושמים משמיעים בפורים לא-מעט שטויות. אבל פורים הוא חגם של בני שבט בנימין – החג של מרדכי ואסתר, שבאים לתקן את חטא שאול באי-הריגת עמלק. חז"ל מציינים שהאבן של בנימין בחושן היא "ישפה" ודורשים שמעלת בנימין וצדיקו בכל הדורות היא "ישפה – ושותק".

השתיקה היא מעלתם של בעלי-התשובה (בעל תשובה בגימטריא שתיקה!). הצדיק יודע תמיד לדבר את הדברים הנכונים, אבל בעל תשובה יודע לשתוק – הוא יודע להשתיק קולות מן העבר שלו; הוא שותק כלפי שמיא ולא טוען מדוע נפל והתלכלך, אף שבהחלט יש לו מקום לטענה מדוע נולד במקום ובזמן בהם החטא הוא ברירת-המחדל; הוא מתמודד עם קושיות ותמיהות שהמענה היחיד עליהן הוא "שתוק כך עלה במחשבה לפני". בכח השתיקה שלו הוא מכרית את הספקות העמלקיים, ודווקא כך הופך להיות בעל-תשובה אמתי – זוכה לתשובות אמתיות על התמיהות הקיומיות שלו.

סוד השתיקה צריך ללוות גם את השתיה בפורים – לא שתיה של החצנה ופטפטת, אלא שתיה שמביאה קודם כל שתיקה, שתיה "עד דלא ידע" לדבר אלא רק לשתוק. "נכנס יין יצא סוד" מתחיל מהתכנסות אל הסוד שאי אפשר לבטא במילים, ודווקא אחרי השתיקה בא הדיבור המעמיק – גילוי סודות האמונה הפשוטה בתורת-פורים מעמיקה ומשמחת.

גליון שבת-זכור מעמיק בשני שיעורים על סודות מחית עמלק ועבודת חג הפורים בעבודת האדם – הכנה שמחה לפורים ברמה אחרת.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
ת	ו	ר	ת	ר